

NOVALIS

ENRIC D'OFTERDINGEN

TRADUCCIÓ DE JOAN MARAGALL

UB-4B

Biblioteca de Lleida

BARCELONA

BIBLIOTECA POPULAR DE «L'AVENÇ»

1907

CAPITOL VI

L'home donat a l'activitat dels negocis del món ha d'aprendre aviat de viure. Ha de tenir bona mà pera tot i saber-se avenir a estaments de tota mena; mantenir-se ferm davant de tota mudança i no deixar-se distreure per les novetats que a cada pas se li ofereixen; i acostumar-se, en mig de les més fortes agitacions, a no perdre'l dret fil del seu proposit i a seguir-lo sempre am destresa. No ha de rendir-se mai tampoc a l'atractiu d'una quieta contemplació. L'ànima seva no pot contemplar-se a sí mateixa, sinó que constantment ha d'estar dirigida cap enfora, fent-se llesta servidora, i no res més, de l'intel·ligència. Aquests homes són com heroes en mig del terbolí dels fets que ls giren entorn i que ells han de saber dirigir i resoldre. Baix el llur poder tots els atzars esdevenen encadenada història, i la vida llur es un seguit de casos estranys admirablement enllaçats.

Altra cosa es l'home no vist i quiet, que l seu món es el seu esperit, la seva activitat la contem-

plació, i la seva vida una lleu imatge de les forces interiors. Cap neguit l'atrau enfora; una tranquila possessió li es prou, i l'immens espectacle de lo exterior no l tempta a barrejar-s'hi, sinó que lo que hi veu d'important i meravellós sols l'interessa pera aplicar-hi la seva contemplació inspirada. El seu anhel envers l'esperit que anima tot allò l manté a distancia, i aquest esperit es el que li senyala son lloc en el misteri interior d'aquest món, mentres els altres ne revelen l'organisme i sentit exterior i les forces que n brollen. Els grossos esdeveniments multiplicats el pertorbarien. El seu destí es una vida senzilla, i la riquesa dels innumbrables aspectes de la vida sols l'ha de conèixer per les referencies que n'hi fan o que troba escrites. No més molt de tant en tant, en el curs de la seva vida, ha de sobrevenir-li un fet que se l'emporti per algun temps en una rauixa d'acció, i això sols pera instruir-lo més bé per experiència sobre la manera d'esser i obrar dels homes actius. En cambi, el seu sentit està prou ocupat am la percepció de tot lo que se li presenta, i que, per poc important que sembli, li mostra la grandesa de la vida sempre rejuvenida; i no ha de fer cap pas que no descobreixi per sí mateix alguna nova meravella revelada pel esser i transcendencia de lo que se li posa al davant.

Així són els poetes, els homes de guiatge que de tant en tant travessen la nostra estada, renovant arreu la vella i santa dignitat de l'home i dels seus primers déus, dels astres, de la primavera, de l'amor, de la benhaurança, de la feconditat, de la salut i de l'alegria: ells són els que ja en aquest món estan en possessió de la pau eterna i que, incommovibles al torrent de

les folles concupiscències, aspiren sols la fragància dels fruits terrenals sense consumir-los ni restar per ells sempre més encadenats a les baixeses del món. Són els hostes lliures que entren trepitjant suaument am peus d'or i que la llur sola presència sembla que ja ns fa néixer ales a tots. Un poeta, lo mateix que un bon rei, sol deixar endarrera seu rostres clars i alegres, i sols an ell correspon de dret el nom de savi. Si sels compara amb els heroes, se veu que ls cants dels poetes no poques vegades han desvetllat l'heroisme en els cors joves, mentres que mai els fets heroics han atret l'esperit de la poesia sobre cap cor.

La Natura havia fet poeta a l'Enric. Diferentes circumstàncies semblaren acoblar-se pera la seva formació, i res encara havia pertorbat la seva activitat interior. Tot lo que veia i sentia era no més com si li anessin alçant baldes i obrint finestres a davant seu. Veia l món anar-se-li mostrant en tota la grandesa i multiplicitat de les seves relacions, però mut encara: l'ànima d'ell, l'expressió, encara no li era desvetllada. Més ja se li acostava un poeta duent una graciosa donzella per la mà pera obrir-li ls llavis tremols amb el sò del llenguatge matern i am la dolça emoció d'una boca suau, i pera desplegar el senzill acord en infinides melodies.

El viatge s'havia acabat. Era cap al tard quan els viatgers arribaren ben tinguts i alegres a la famosa ciutat d'Augsburg i entraren en els carrers d'altres cases, anant tots esperançats envers la vistosa estada del vell Schwaning. L'Enric ja s'havia agradat molt del país; i el viu brugit de la ciutat i les grans edificacions de pedra li feien altra agradable sorpresa. Ja s delitava pensant en

la seva nova estada. La seva mare també estava molt contenta de veure-s després del llarg i cansat viatge, en la patria estimada, i de poder abraçar aviat al seu pare i a les antigues coneixences, presentant-los a l'Enric, i també de poder reposar un xic dels mals-de-cap de portar el pes d'una casa tot donant-se als tranquils records de la seva joventut. I els marxants pensaven refer-se de les incomoditats del viatge am les mil distraccions que allí trobarien al mateix temps que entaularien bons negocis.

Trobaren la casa del vell Schwaning tota il·luminada i s'hi sentia una alegre musica.

— ¿Que va — digueren els marxants — que l vostre avi està de festa? No podiem pas arribar més al punt. No s quedarà poc parat de veure arribar uns convidats que no sels esperava. Poc s'ho pensa que ara li va a començar de debò la festa.

L'Enric no sabia lo que li passava, i sa mare tots els mals-de-cap eren com se presentaria vestida d'aquella manera. Amdós baixaren de cavall i entraren en aquella casa tant magnífica: a baix no hi vegeren ningú i pujaren amunt de l'ampla escala de caragol. A dalt acudí algú del servei i li digueren que avisés al senyor Schwaning que hi havia uns forasters que volien parlar-li. De primer el servidor hi posà alguna dificultat perquè l'aspecte dels arribats no era pas de lo millor, però al cap-d'aval anà a donar l'avís i desseguida sortí el vell. De moment no ls conegué i els demanà qui eren. La mare de l'Enric va arrencar un plor i, llençant-se als braços del vell, exclamà:

—Ja no coneixeu la vostra filla? I que us porto i noi!

L'home va quedar tot trasportat: l'extrenyé al pit llargament, mentres l'Enric li queia agenollat als peus i li besava la mà tot eternit. L'avi l féu alçar i abraçà a tots dos.

— Entreu, entreu desseguida: tots són amics i coneguts que s'alegraran de debò de veure-us.

La mare de l'Enric s'hi volgué pensar un xic, però no tingué pas temps, perquè el seu pare sels endugué, fent-los entrar en la gran sala, tota il·luminada, dient en alta veu a la munió dels convidats, tots d'allò més ben vestits:

— Aquí teniu la meva filla i el meu nét de Eisenach.

Tot-hom girà el cap, acudint entorn; la música parà de tocar, i el noi i sa mare estaven allí tots confosos i enlluernats, amb els vestits de viatge plens de pols entremig de tot aquell luxe. Els convidats els anaven donant alegrement la bona arribada, i els antics coneguts de la mare la voltaven, fent-li mil preguntes, disputant-se qui fóra el primer en saludar-la i esser-ne reconegut. Aquests eren els de més edat, i mentrestant el jovent se fixava en l'Enric, que no gosava alçar els ulls de terra, davant de tantes cares desconegudes. Son avi l'anà presentant a tot-hom i li preguntà pel seu pare i de com li havia anat el viatge. Llavors la mare s recordà dels marxants, que per delicadesa havien restat al carrer sense baixar de cavall; i ho digué al seu pare, que desseguida ls envià a dir que pugessin. Els cavalls foren menats a l'estable i els homes entraren a la sala. El senyor Schwaning els donà mercès de tot cor per la bona companyia que havien fet a la filla i al nét, i aviat se trobaren coneguts am molts dels presents, que ls saludaren amablement. La senyora volgué rentar-se i mu-

dar-se, i el senyor Schwaning la dugué a la seva pròpia cambra i també a l'Enric pera que fes lo mateix.

Entre la concurrència, l'Enric s'havia fixat en un home que la figura li semblava igual a la que tot sovint havia trobat al costat de la seva pròpia en aquell llibre del solitari. El seu noble aspecte l distingia de tots els demés convidats; en sa fesomia hi resplendia un esperit de gravetat serena: el front, obert i bellament arquejat; els ulls, grossos, negres i fortament penetrants; un plec burleta en els llavis alegres, i sobre tot el seu port varonivol i franc, el feien notable i atractiu ensems. Era fortament bastit; els seus moviments, reposats i plens d'expressió, i semblava que allà ont era hi hagués de restar pera sempre més. L'Enric preguntà al seu avi qui era aquell senyor.

— Me plau que t'hi hakis fixat tant aviat, — respongué l vell; — es el poeta Klingsohr, un dels meus millors amics. Un pot estar més orgullós d'esser conegut i amic seu que no pas de l'emperador. Però, alerta amb el cor, noi! Té una filla molt hermosa, i me sembla que la filla podrà més que l pare; me faria molt extrany que no te n'haguessis adonat ja.

L'Enric se tornà roig i digué:

— He vist tantes cares, avi, i hi havia tanta gent! Però sols m'he fixat en el vostre amic.

— Ja s coneix que véns del nord, — respongué Schwaning, — però ja t'espavilarem aquí. Els ulls bonics t'han d'ensenyar a veure-hi.

Un cop llestos de revestir-se, tornaren a entrar a la sala, on mentrestant s'havien fet els preparatius pera l sopar. El senyor Schwaning presentà l'Enric an en Klingsohr, contant-li que l

xicot s'havia fixat en ell desseguida i tenia un gran desig de conèixe-l. L'Enric estava tot vergonyós. En Klingsohr li parlà desseguida amigablement sobre l seu viatge i la seva patria. Hi havia tanta intimitat en la seva veu que l'Enric desseguida va agafar més cor i conversà amb ell am tot desembraç. Al cap d'una estona tornà l senyor Schwaning portant l'hermosa Matilde.

— Aquí teniu al curt-de-genit del meu nét: sigueu-li amiga, perdonant-li que s'hagi adonat primer del vostre pare que no pas de vós; però la llum dels vostres ulls desvetllarà aviat la seva joventut endormiscada. A la seva terra la primavera hi arriba tard.

L'Enric i la Matilde van tornar-se roigs, i van mirar-se tots admirats. Ella li preguntà, am veu que am prou feines se sentia, si li plavia dançar, i encara ell no havia dit que sí, que la musica començà a tocar un ball. Ell l'invità a la dança am gest silencios: ella li donà la mà i entraren en el cercle dels balladors. Lo Schwaning i en Klingsohr els observaven. La mare de l'Enric i els marxants se complavien veient lo bé que ballava l minyó i la boniquesa de la seva parella; i la mare ja tenia prou feines en atendre a les seves amigues de la joventut, que li donaven l'enhorabona per la gentilesa del seu fill i lo molt que prometia encara. Mentrestant en Klingsohr deia a lo Schwaning:

— El vostre nét es molt atractiu: se li veu un esperit clar i intel·ligent, i se coneix que lo que diu li surt del fons del cor.

— Espero — respongué lo Schwaning — que us serà un bon deixeble. Me sembla que ha nascut poeta: feu's-el vostre. S'assembla a son pare, però sense esser tant dur. Son pare, quan era

jove, demostrava ja molt bones disposicions, més era un xic massa tancat d'idees; que si no hagués estat això ben segur que hauria arribat a ésser alguna cosa més que un artista aplicat i correcte.

L'Enric hauria volgut que la dansa no s'acabés mai. Sos ulls se posaven am fonda complacència en les galtes rosades de la seva parella, i els ulls ignocents d'ella no esquivaven pas la mirada. Ella semblava l'esperit mateix del seu pare revestit d'altra graciosa manera, i en sos ulls grans i serens hi havia l'eterna joventut: les nines negres brillaven suaument com estrelles en el cel blau, i, entorn, el nas i el front s'arquejaven am molta gràcia. El seu rostre era com un lliri badat al bés del sol ixent, i en la blancor del coll esvelt serpejava la blavor de les venes enllaçant-se bellament entorn del rostre. La seva veu era com un eco llunyà, i la cabellera negra i rullada flotava vaporosament damunt la delicada figura.

Acabada la dansa serviren el sopar. Les persones de més anys seien a un costat i el jovent a l'altre: l'Enric al costat de la Matilde, i a l'altre costat d'ella una jova cosina, i davant en Klingsohr. Així com la Matilde parlava poc, la cosina, la Veronica, era molt enraonadora: aviat tingué molta confiança am l'Enric, i en poca estona li féu conèixer tots els presents. Però l'Enric molts moments no la sentia, i de bona gana s'hauria girat més sovint a l'altre costat, a la seva balladora. En Klingsohr interrompé l'enraonament de la Veronica preguntant a l'Enric què era aquella cinta am figures estranyes que duia agafada a l'ermilla, i l'Enric li explicà tot commòs lo d'aquella dòna de l'Orient que li havia donada. La

Matilde, de sentir-lo, plorava, i ell també amb prou feines podia tenir-se les llagrimes; i això féu que lliguessin conversa mentres tot-hom enraonava de mil coses i la Veronica reia bro-mejant amb altres coneguts seus. La Matilde contà a l'Enric moltes coses de l'Hongria, on son pare solia passar molt temps, i també de la vida que s feia a Augsburg. Tot-hom estava molt animat, i la musica, rompent a tocar, acabà d'esvair tota reserva, excitant l'animació en gran manera. Les paneres de flors que hi havia a la taula llençaven agradosa flaira, i entre flors i cristall corria i vi amb ales daurades, isolant am vels de mil colors els convidats de tot lo altre del món. L'Enric sabia per primera vegada lo que era una festa. Mil esperits d'alegria li semblaven voleiar entorn de la taula en invisible acord am l'alegria dels convidats, vivint la mateixa vida i emportats pel mateix goig. El goig de viure s mostrava an ell com un arbre armoniós ple de fruits d'or. El mal era allí desconegut, i a l'Enric li semblava impossible que mai l'anhel humà pogués girar l'esquena an aquell arbre envers els altres perillosos fruits dels arbres del coneixement o de la guerra. Per primera vegada sabia assaborir els menjars i els vins, i els trobava delitosos: un balsem celestial els dava aroma, i en la copa veia guspi-rejar la resplendor de la vida en la terra. Algunes noies portaven una corona de flors fresques al vell Schwaning, que s'alçà, i, besant-les, digué:

— N'heu de portar una altra al nostre amic Klingsohr, i pera donar-vos-en mercès vos direm dues cançons noves. Heus-aquí la meva.

Féu senyal als musics, i cantà am veu sonora:

Ben mirat som prou de plànyer,
es ben trista nostra sort:
ja naixem lligats de braços
i creixem en la ficció.
Ni tant sols el dret sens deixa
de queixar-nos del dolor.
Tot allò que ls pares diuen,
contradit se sent pel cor:
de la fruita més privada
ne sentim desig més fort,
però ls pares mai voldrien
que'l nin sels moguéss d'aprop.
Fins el pensament es culpa,
lo més lliure que hi ha al món:
a una pobra criatura
què li resta fóra això?
i es en va l'esquivá ls somnis:
ells no s mouen d'allà on són.
Un cop hem resat al vespre,
ai! que ns trobariem sols
si no fos la companyia
de temors i d'ilusions!
¿I com podriem estar-nos
de donar-nos-hi del tot?
Prou la mare ns ho predica
que ofeguem la veu del cor:
tant se val, que, quan ell crida,
prou que s fa sentir tot sol:
no hi val mà ni hi val mordaça
quan ell crida, i crida fort.
Freds i durs com una pedra,
cloure tota inclinació,
girá ls ulls dels ulls que ns miren,
viure en sí i treballar sols,
i negar-se a tota suplica:
es la joventut això?
Tant que pena la donzella,
ferit i malalt el cor,
i per paga besá uns llavis
ja marcits, vaia un consol!
Quan s'acabarà l'imperi
dels vells? Quan farem foc nou?

Vells i joves se posaren a riure. Les noies, tornant-se roges, reien d'amagat. Desseguida, i entre mil joguineres, fou portada i posada una altra corona an en Klingsohr, però demanant-li un cant més seriós.

— No, — digué ell; — ja m guardaré bé prou de parlar tant lleugerament dels secrets del vostre cor. Digueu vosaltres mateixes quina mena de cant voleu.

— De tot menys de l'amor, — respongueren les noies.

— Un cant del vi, si us sembla.
I en Klingsohr cantà així:

En la verdor de les montanyes,
present del cel, es nat el déu:
el sol penetra ses entranyes
am flamarades del foc seu.
Fou concebut en primavera,
el sí que l du suaument s'inflà,
per la tardor fruità la terra,
i el nin daurat del sí brollà:
en una cova tenebrosa
me l'han posat dintre l breçol:
espera allí vida gloriosa,
i somniant-la està tot sol.
Però ningú s'hi atansi gaire
quan se remou impacient,
que tot ho trenca i tira enlaire
am força gran, juvenilment.
Les sentinelles del recinte
són invisibles entorn seu,
i aquell que posa ls peus a dintre
sent la llançada i no la veu.
Li van naixent ales depressa;
ja ls ulls se li veuen brillar;
sós sacerdots, resa que resa,
li van dient quan sortirà.
Del tenebrós breçol un dia

surt, de cretall tot ell vestit.
 Misteriós, de l'harmonia
 porta en la mà l'ceptre florit;
 i les corrues tumultuoses
 van acudint al seu voltant.
 De goig mil llengües tremoloses
 les grans mercès li van donant.
 Escampa en raigs innumerables
 la virtut seva tot arreu:
 l'amor s'hi abeura, els troba amables,
 i no s mou més del costat seu.
 Per l'edat d'or ple d'anyorances,
 se va als poetes afillant,
 que per cantar-li les lloances
 esclaten en alegre cant.
 I ell, agrait, a tot poeta
 ha dat el dret de posà un bés
 en tota boca boniqueta,
 i així m'ha dit que us ho digués.

— Oh! Això no val! — exclamaren les noies.

El senyor Schwaning reia. Elles s'hi resistien,
 però no ls va valdre: hagueren d'oferir els llavis
 al bés del poeta. L'Enric el trobà molt bé aquest
 privilegi dels poetes, i aixís hauria volgut dir-
 ho; però, davant de la seva veïna tant serioqueta,
 sen va donar vergonya. La Veronica, que era de
 les que havien anat a dur les corones, quan
 tornà a son lloc, tota joiosa digué a l'Enric:

— Veritat que dóna bo d'esser poeta?

El minyó no va gosar aprofitar-se d'aquesta
 pregunta. En el seu cor lluitaven l'alegra anima-
 ció del moment i la gravetat del primer amor; i
 com que l'esbojarrada de la Veronica s posà a
 bromejar desseguida amb altres, no fou pas
 aquella animació la vencedora.

La Matilde li digué que ella tocava la gui-
 tarra.

— Ai! — digué l'Enric. — Jo n pogué apendre de vós. Sempre he tingut ganes de saber-ne.

— El meu pare me n'ensenyà, — digué ella tornant-se roja; — la toca meravellosament.

— Més jo crec — respongué l'Enric — que am vós jo n'apendria més depressa. Vós deveu cantar delitosament.

— Oh! Pot ser us ho penseu, no més.

— Com no m'ho haig de pensar si l vostre parlar ja es un cant i tota la vostra figura anuncia una harmonia celestial?

La Matilde callà. Son pare començà a enraonar am l'Enric, que mostrà gran animació en la conversa. Els que eren a vora d'ells i els escoltaven estaven molt admirats de l'eloqüència de aquell jovenet i de lo ple d'idees que estava. La Matilde l mirava am reposada atenció i semblava plaure-li l seu discurs, que il·luminava l rostre d'ell am la llum d'una gran expressió, fent-li brillar molt els ulls. Ell, de tant en tant, tot enraonant, se girava envers la noia, que restava tota admirada de l'expressió de la seva cara. Amb el calor de la conversa, ell, d'esma, li agafà la mà i la servà en les seves. Aixís es que ella a moltes de les coses que ell deia no s podia estar de donar-li la raó apretant-li la mà lleugerament. En Klingsohr estava entusiasmat amb aquell jove i l'anava atraient a que dongués tot el seu cor pels llavis.

A l'ultim tot-hom s'alçà, barrejant-se ls uns amb els altres. L'Enric havia restat al costat de la Matilde tots dos sols, i ningú se n'adonava. Ell li prengué la mà i li besà suament; ella li abandonà i el mirà amb una afecció inefable; i ell, sense poder-se contenir, s'inclinà vers ella i li besà ls llavis: la noia, sorpresa i sense saber lo

que s' feia, li retornà ardentment el bés. — Oh Matilde! — Oh Enric! — fou tot lo que pogueren dir-se. Després ella li extrenyé la mà i se n'anà am l'altra gent. A l'Enric li semblava que era al cel. La seva mare se li acostà, i ell l'acullí am gran expansió de tendresa.

— Oi que hem fet bé de venir a Augsburg? — li digué ella. — Oi que t plau?

— Ail Mare, — respongué ell, — mai m'ho hauria imaginat tant!

Lo demés de la vetlla s passà am tota l'alegria. La gent d'edat jugaven, enraonaven o miraven el ball dels joves. La musica onejava com una mar de plaer, emportant-sen al jovent tot animat. L'Enric sentia per primera vegada l dolç anunciar-se de l'amor i del plaer ensems. També la Matilde s deixava anar a la corrent delitosa, i el seu dolç abandonar-se a l'amor naixent am prou feines se dissimulava sota un lleugeríssim vel; i el vell Schwaning se divertia veient començar la mutual inclinació.

En Klingsohr, que ja s'havia afectat per l'Enric, se complavia en el seu eterniment; i els altres joves i noies se n'adonaren tot seguit, i ja feien la rialleta de la seriosa Matilde i el jove turingi, sense dissimular lo que ls plavia l no haver de témer ja que l'amiga s'adonés de les amoretetes d'altri.

Era molt tard de la nit quan la reunió s desféu. «Ha sigut la primera i unica festa de la meva vida, — se deia a sí mateix l'Enric al trobar-se sol després que sa mare, cansada, se n'anà a dormir. — Me sento igual que quan en aquell somni vaig veure la flor blava. Quina relació deu haver-hi entre la Matilde i aquella flor? Aquell rostre que s'inclinava a mi desde'l calzer era l

rostre celestial de la Matilde; i també m recordo d'haver-lo vist en el llibre del solitari. Però, com es que allí no m commogué el cor com ara? Oh! Ella es l'esperit del cant encarnat, es la veritable filla del seu pare, i se resoldrà en musica dins de la meva ànima: ella serà l'ànima de la meva ànima, la que servarà en mi el foc sagrat. Oh! Quina eterna fidelitat sento en mi! Jo sols he nascut pera adorar-la, pera servir-la eternalment, pera pensar sempre en ella i no sentir sinó per ella. Pera contemplar-la i adorar-la cal un esser constant, indivís, i jo soc el benhaurat que el meu esser serà l'espill del seu. No ha sigut pas una casualitat l'haver-la trobada a la fi del meu viatge, i que una tant bella festa hagi envoltat aquest suprem instant de la meva vida. No podia pas esser d'aitra manera, perquè en presencia d'ella tot ha d'esser solemne».

L'Enric anà a la finestra. El chor dels astres brillava en la fosquedat del cel, i a l'orient una blanca resplendor anunciava el dia. I l'Enric, tot encisat, exclamà: «A vosaltres, astres eterns, viatgers silenciosos, prenc per testimoni del meu sagrat jurament: vull viure per la Matilde, i una fidelitat eterna lligarà el meu cor al seu. També en mi apunta l'alba d'un dia etern. La nit es passada, i jo encenc en mi mateix un sol ixent, un foc sagrat que no s'apagarà mai més.

De commogut que estava no s'adormí fins molt enllà de la matinada. Els pensaments que omplien el seu esperit se condensaren en somnis meravellosos. Veia un gran riu blau i profon brillar en un pla molt verd: damunt la llisa corrent lliscava una barca. La Matilde hi remava. Portava una corona al front, cantava un cant senzill, i mirava an ell a dalt am dolça melanco-

lia. Ell se sentia l cor oprimít i no sabia per què. El cel era serè, l'aigua tranquila. El rostre celestial se reflectava en l'ona. Tot-d'una la barca començà a giravoltar. Ell cridà an ella angoixosament. Ella, somrienta, deixà ls remes: la barca seguia giravoltant sempre; i ell, corprès d'una gran ansia, se llençà a la corrent, però no hi podia res: l'ona se l'enduaia. Mentres ella li senyalava com si volgués dir-li alguna cosa, la barca començava a fer aigua; més la noia somreia amb expressió inefable i mirava serenament a dintre del remolí, que, tot plegat, va engolir-la. Un vent molt lleu corregué damunt les ones, que tot seguit tornaren a esser tranquiles i lluentes com abans. Llavors an ell el gran dolor li féu perdre'l sentit: el seu cor s'aturà; quan tornà en sí va trobar-se en terra. L'aigua l devia haver dut enllà, perquè era en una terra estranya i no sabia lo que li havia passat. Sense sentir ni pensar res, se n'anà terra endintre. Se trobava acabat a més no poder. Vegé una fontanel·la rajant d'un puig amb un sò pur com d'una campaneta. Ne prengué aigua i s'humitejà ls llavis secs. Allò terrible que li havia passat restà endarrera d'ell com un mal somni. Caminant caminant, les flors i els arbres li parlaven, i això li semblava natural, i s'hi delitava. Llavors tornà a sentir aquell cant tant senzill, i l'anava seguint amb el pensament. De sobte algú l'aturà estirant-lo pel vestit, i una veu coneguda digué: «— Enric meu! ». Ell se girà i la Matilde l'enllaçà en sos braços. «Per què fuges de mi, ànima meva? — li digué pantejant. — Am prou feines he pogut atrapar-te.» L'Enric plorà i l'abraçà fortament. «— Ont es el riu? » exclamà ell entre plors. «— No veus les seves ones damunt

nostre?» Ell alçà ls ulls i vegé l riu blau que corria suaument sobre l cap d'ella. «—On som, Matilde meva?» «—A casa ls nostres pares.» «—I sempre estarem junts?» «—Sí, sempre, per sempre», digué ella oprimint-li ls llavis amb els seus i enllaçant-lo tant fortament com si ja no haguessin de poder separar-se mai més. I ella li digué a la boca una paraula misteriosa i gran que tota la vida d'ell ne retrunyí. I al voler repetir-la... el seu avi va cridar-lo i es trobà des-
perit, i hauria donat tota la seva vida pera recordar-se d'aquella paraula.

CAPITOL VII

EN Klingsohr era als peus del seu llit a donar-li'l bon dia. Ell, tot content, l'abraçà.

— Això no va per vós, — digué'l vell Schwanning.

L'Enric mig-rigué i amagà'l seu rubor tot abraçant sa mare.

— Us plauria venir a esmorzar am mi a fóra ciutat, a una altura que té molt bona vista? — li digué en Klingsohr. — Fa molt bon dematí i anirem a la fresca. Alça, vestiu-vos. La Matilde ja ens espera.

Com li agrai l'Enric aquest convit! En un instant estigué llest i besà la mà an en Klingsohr amb una gran efusió. Anaren desseguida a trobar la Matilde, que ls donà alegrament el bon dia. Duia un vestit de dematí molt senzill, però com li esqueia! Ella mateixa havia arreglat un cistell am l'esmorzar, que portava penjant d'una mà, i donà l'altra ingenuament a l'Enric. En Klingsohr marxà al darrera d'ells, i així travessaren la ciutat, ja tota animada, i arribaren a un puig

sobre'l riu que tenia molt bona vista i aont hi havia uns arbres molt grossos.

— Moltes vegades m'he delitat—exclamà l'Enric— en les magnificències de la natura i en la pau que dóna l'estar en mig de ses riqueses; però mai havia sentit aquesta plenitud serena i pura de la vida creadora que ara sento. Aquests llunys que s veuen desde aquí m sembla que ls toco, i tot el paisatge m fa l'efecte d'una visió interior. Tant immutable que sembla superficialment la natura, i tant diferent que es, segons com se mira! Quina altra cosa es quan la contemplem tenint al costat un esser angelical o un gran esperit, de quan un infeliç sens queixa davant d'ella, quan un pagès ens conta els dols que li causen ses inclemències i ens parla de les pluges i mal temps que cal passar abans de que fructifiquin els sembrats! I a vós el dec, mestre estimat, aquest goig d'avui; sí, aquest goig, perquè cap més paraula hi ha més justa pera dir lo que ara sento. Alegria, plaer, encantament, són no més que elements del goig que ls fa valer com en una elevació de la vida. — Dient això l'Enric oprimí la mà de la Matilde contra l seu cor i enfonsà la mirada ardènta en els ulls dolços i expressius d'ella.

— La Natura—respongué en Klingsohr— es pel nostre cor lo mateix que un cos qualsevulga per la llum, que la reté i la descompon en certs colors, produint-se en la seva superfície o en el seu interior una llum que, si es d'igual força que l'espessor del cos, el fa clar i transparent, i, si es major, el fa llumenador d'altres cossos. Aixís es com fins els més espessos poden esser tornats lluminosos i brillants per l'aigua, l'aire o el foc.

—Comprenc lo que voleu dir, mestre. Els homes són com cristalls pel nostre esperit: són la natura feta transparent. Matilde, jo diria que vós sou com un pur i bell safir. Sou clara i transparent com el cel i llenceu una llum suau. I vós, mestre estimat, dieu-me si tinc raó: a mi m sembla que com més compenetrat està un am la natura, menys pot ni vol parlar d'ella.

—Això, segons, —respongué en Klingsohr; —perquè una cosa es la natura pel nostre plaer, pel nostre sentit, i una altra pel nostre enteniment, per les forces directores de les nostres energies. I hem d'anar am molt compte de que l'una no ns faci oblidar l'altra. N'hi ha molts que no coneixen més que l'un aspecte, i l'altre l menyspreen; més els dos poden reunir-se, i llavors es quan se va bé. La llastima es que hi hagi tant pocs homes que sapiguen moure-s lliure i destrament en llur interior i facin aixís segur, per aquella adequada distinció, l'ús natural i eficaç de les energies del llur cor. Ordinariament l'un d'aquells aspectes destorba l'altre, i aixís a poc a poc se genera una torpesa que fa que quan l'home, juntant totes les seves forces, vol adreçar-se, comenci en ell una gran lluita i confusió i tot sen vagi vanament a rodar. No m cansaré mai, doncs, d'exhortar al vostre enteniment i als vostres naturals impulsos pera que us esforceu en comprendre ben bé com tot se correspon segons unes lleis de relació i dependencia. Perquè no hi ha res més indispensable al poeta que l veure bé la naturalesa de cada assumpte, el coneixement dels medis adequats a cada fi i la presència d'esperit pera saber escullir destrament l'ocasió i les circumstancies. La inspiració sense l discerniment es inutil i peri-

llosa, i poques meravelles farà l poeta d'allò que l deixi an ell massa meravellat.

— Però ¿no es indispensable al poeta una fè molt fonda en el domini de l'home sobre l destí?

— Sí, li es certament indispensable, perquè, quan ell pensa madurament en el destí, no l pot imaginar pas d'altra manera; però, quina diferencia d'aquesta serena certitut an aquella angoixosa inseguritat, an aquell cego temor de la superstició! Per això aquell suau calor vital de l'esperit del poeta es lo més diferent que hi hagi de la terrible ardencia d'un cor malalt: aquesta es estèril, aturdidora i passatgera, mentres que, gracies an aquell calor etern per sí mateix, les formes se destaquen nètes i les relacions més variades se despleguen favorablement. El jove poeta ha d'esser fresc i sobri fins a l'extrem. A la seva melodica expressió, que es la veritable, li correspon un seny reposat, ample i atent; però quan la tempestat passa i retrona en el cor, i l'atenció s'esvaeix en un tremolor buid de pensaments, lo que s parla es un desvariejar. No m cansaré de dir-vos-ho: el sentiment pur es com la llum: tranquil i delicat, elastic i penetrant, poderós i secretament actiu com aquell riquissim element que s reparteix per sí sol en justa proporció damunt totes les coses, fent-les aparèixer en liur bella varietat; i el poeta es un acer de brill molt pur, sensible com un trencadiç cristall i al mateix temps dur com un diamant.

— Heus-aquí lo que he experimentat algunes vegades, — digué l'Enric, — que en els meus instants de més fonda activitat interior m'he sentit com si diguessim menys viu que en els altres en que he pogut moure-m lliurement i fer gustós qualsevolga mena de treball. En aquells

instants que deia, me sentia penetrat d'una gran agudesa espiritual, i podia fer lo que volia del meu sentit i tractar les idees com coses corporals, girant-les i considerant-les per tots costats. Estant en l'obrador del meu pare, me plavia altres voltes interessar-me en el seu treball i poder ajudar-lo obrant alguna cosa destrament fins deixar-la ben acabada. Aquesta destresa material té un encís fortificador per demés, i la consciència propia n treu un goig més marcat i durable que no pas d'aquell superflu sentiment d'una sublimitat transcendental i vaga.

— No us cregueu tampoc que jo renegui d'aquesta, — li digué en Klingsohr, — més ha de venir de sí mateixa, sense esser cercada. La seva aparició, quan es rara, es benefactora; però, sovintejada, es fadigosa i enfeblidora. Cal deslliurar-se ben depressa del dolç esllanguiment en que ns deixa, i tornar al treball costós i normal. Això es com aquells delitosos ensomnis del dematí, que sols am gran esforç pot un hom arrencar-se al vaporós ensopiment que donen, si no vol restar sota la llur pressió, que va creixent, i arrojegar tot el dia aquella extenuació malaltosa. L'art de la poesia vol esser menat am molt rigor, perquè si se'l pren no més que com una manera de donar-se gust, deixa tot seguit d'esser poesia. Un poeta no s'ha pas d'estar tot el dia ociós caçant imatges i sentiments. Es un mal camí aquest. El nostre art demana un cor pur i obert, agilitat en la reflexió i habilitat en el considerar les coses, i esmerçar les nostres facultats en una animada activitat equilibradora i que al mateix temps se torna feconda envers elles. Si m voleu creure a mi, no deixeu passar ni un sol dia sense haver enriquit els vostres

coneixements, sense haver adquirit alguna idea útil. La ciutat es rica en arts de tota mena; hi ha, ademés, politics experimentats i comerciants molt instruits, i se fa molt facil el conèixer tota mena d'estaments, tota mena d'oficis, tota mena de necessitats i relacions socials. Jo m complauré en instruir-vos en totes les techniques del nostre art i en llegir am vós les obres més notables. Al mateix temps podreu assistir a les lliçons que pren la meva filla, i ella mateixa us ensenyarà am molt gust de tocar la guitarra. Cada instrucció us servirà d'ampliació i complement de les altres, i, després d'haver tingut un dia ben ocupat, el tracte de societat i les diversions del vespre i els passeigs i la contemplació de les belleses del camp us donaran un plaer fort i seré cada vegada nou.

—Oh! Quina bella vida m reveleu!—exclamà l'Enric. — Am la vostra guia n veuré ben aviat el noble fi i l'esperança d'assolir-lo ajudat amb el vostre consell.

En Klingsohr l'abraçà molt tendrament. La Matilde ls portà l'esmorzar, i ell li preguntà am veu molt dolça si l voldria per company de les seves lliçons i també per deixeble.

—Voldria esser-ho eternalment, deixeble vostre, —afegí així que en Klingsohr s'apartà un xic d'ells dos.

Ella s'inclinà envers ell, que l'abraçà i li besà la boca suau, i la noia s tornà tota roja. Després s'apartà d'ell sense violencia, i am gest ingenu d'infant li donà una rosa, que ell se posà al pit, i començà a desfer la cistella. L'Enric la mirà dolçament encantat, besà la rosa apretant-la contra l seu cor, i tornà al costat den Klingsohr, que mirava cap avall a la ciutat.

— Per quin costat vareu arribar? — li preguntà en Klingsohr.

— Baixàrem per aquell coll, — respongué l'Enric, — i al darrera hi ha l camí per on vindrem.

— Devieu veure molt belles encontrades.

— Gairebé sempre hem viatjat per uns paisatges que enamoraven de veure.

— I la vostra ciutat té una situació agradable també?

— Sí: el país es variat, però encara un xic selvatge; hi manca un bon riu, i les corrents d'aigua són com els ulls d'un paisatge.

— La relació que vareu fer-me ahir vespre del vostre viatge va plaure-m molt, i ja vaig conèixer que l'esperit de la poesia us fa bona companyia sempre. Ell va parlar-vos per boca dels vostres companys sense ells saber-ho; perquè aprop d'un poeta tot se torna poesia. La patria d'ella, el romantic Orient, va saludar-vos am sa dolça melancolia; la guerra també va parlar-vos am sa ruda grandesa; i la natura i l'història se us aparegueren en les figures d'un minaire i d'un solitari.

— I encara us oblideu de lo millor, mestre estimat: de la celestial aparició de l'amor. I sols de vós depèn que aquesta aparició no se m'esvaeixi mai més.

— Què dius an això tu? — féu en Klingsohr, girant-se a la Matilde, que acabava d'acostar-se a ells dos. — Te plauria esser pera sempre més la companya de l'Enric? Lo que tu digues estarà per ben dit.

La Matilde restà un instant com aterrada. Després se llençà als braços del seu pare, mentre l'Enric tremolava d'un goig infinit.

— Però, ell voldrà acompanyar-me eternament, pare?

— Pregunta-li, — féu aquest, tot commogut.

Ella mirà am fonda tendresa a l'Enric, que exclamà:

— La meva eternitat es ja obra teva. — I les llagrimes li anaren cara avall.

S'abraçaren fortament, i en Klingsohr a tots dos.

— Fills meus, — exclamà, — sigueu-vos fidels fins a la mort. L'amor i la fidelitat faran de la vostra vida una eterna poesia.

CAPITOL VIII

A la tarda en Klingsohr s'endugué al seu nou fill (la mare i l'avi s'havien associat, enter-nits, a la seva benhaurança i ja miraven a la Matilde com l'angel tutelar del noi), el conduí a la seva cambra i li mostrà ls seus llibres. I començaren a parlar de poesia.

En Klingsohr digué:

— Jo no sé per què s'ha d'entendre comunament per poesia la natura feta poeta. No sempre es això. Hi ha en la natura, com en l'home, una essència contrària: el terbol desig i l'obtusa peresa i insensibilitat, que lluiten sense parar contra la poesia. Aquesta gran lluita fóra un bell assumpte pera un poema. Moltes epoques i països mostren com la major part dels homes estan del tot baix el poder d'aquells enemics de la poesia, mentres a d'altres, al contrari, la poesia els es natural i manifesta. Els historiadres noten ben clarament les epoques d'aquella lluita, i el descriure-la ls es una tasca ben atractiva i els

fa donar per ben esmerçat el treball. Aquelles epoques són ordinàriament les del naixement dels poetes. Res desplaï més an aquells elements enemics de la poesia que l'presentar-sels aquesta feta persona poetica, i no poques vegades en l'ardor de la lluita, baratant-se les armes, ells se senten astutament i fortament ferits pels llurs propis dards, mentres que les ferides que la poesia reb també de ses armes propies tot seguit se curen i encara la tornen més forta i ardent.

— La guerra, en general, — respongué l'Enric, — me sembla una acció poetica. Quan la gent se pensen batre-s per una miserable possessió de terra, no s'adonen de que lo que en ells actua es un esperit romantic que ls mou a aniquilar per sí mateixos als mals instints inútils. En rigor, amdós exercits combaten per la causa de la poesia i amdós segueixen una bandera invisible.

— La guerra — reprengué en Klingsohr — es el caos que s'agita. Noves parts del món han d'eixir-ne i noves gents brollar de la gran agitació. La veritable guerra es la guerra religiosa, que va a parar sempre a la destrucció, i es en la que la follia humana s'hi veu del tot desplegada. Moltes guerres que no ho semblen pertanyen an aquesta mena, i sobre totes les que neixen d'un odi entre nacions, i són veritables poemes. En elles brolla per naturalesa l'heroe, l'imatge del poeta: els heroes no són altra cosa que forces del món animades inconscientment de poesia. Un poeta que de sobte devingués heroe, fóra un enviat de Déu; però la nostra poesia encara no està a l'altura pera semblanta aparició.

— Què voleu dir, pare estimat? — digué l'En-

ric. — Hi ha alguna cosa que siga massa pera la poesia?

— Quin dubte té? Solament cal no dir «pera la poesia», sinó pera ls seus medis o instruments en aquesta terra. Així com pera l poeta que no es res més que poeta hi ha una sola esfera propria en la que ha de viure si no vol perdre la seva manera d'esser i l'halè pera l cant, també hi ha pera l conjunt de les forces humanes un cert limit de producció que, quan se va més enllà, el producte no pot tenir la consistencia i la formació que li cal, i resulta una absurditat buida i sense realitat. Amb aquesta mena de llibertinatge cal anar-hi am molt compte, sobre tot quan un encara es aprenent, que per la vivor de la fantasia se té massa tirada a llençar-se sobre aquell limit volent empendre i expressar temerariament lo extravagant i monstruós. L'experiencia madurada ensenya tot seguit a evitar la desproporció dels assumptes i a no deixar el camí de la simplicitat, que es el més alt que ns mostra la saviesa. El poeta vell mai va més amunt de lo que justament li cal pera mostrar el seu tresor clarament ordenat, i es guarda prou de passar d'aquella varietat que li dóna prou materia i tots els punts de comparació necessaris pera la seva obra. Podriem dir que en tota obra poetica l caos ha de lluentejar a través del vel d'enteniement de les coses ben ordenades. Sols una combinació senzilla fa comprensible i graciosa la riquesa de l'invenció, però també la proporció superficial per sí sola té tota la sequedat d'una xifra. La mellor poesia la tenim sempre aprop, i tot sovint el seu tema preferit es un fet ordinarri de la vida. Pera l poeta, la poesia està lligada a una gran simplicitat de medis, i justament per

això es un art. El llenguatge, generalment, es una materia que té certs limits, i encara més estrets els té lo que diem llenguatge popular. El poeta aprèn a conèixer aquest instrument seu per l'exercici i la meditació, i arriba a saber just lo que pot fer-ne; i no intentarà mai la folla provatura d'arrençar-li per força més de lo que ell pot donar i dóna de bon grat. Sols molt rarament concentrarà totes les seves forces en un punt, perquè sinó la massa fatiga podria tirar a perdre tot el profit que es licit esperar d'un gran esforç. Per l'extranyesa dels salts són estimats els saltimbanquis, no ls poetes. Aquests poden aprendre molt dels musics i dels pintors, perquè en les arts d'ells salta més a la vista la necessitat de tractar cuidadosament els medis d'expressió i l'importancia de les justes proporcions. I, en cambi, aquests artistes bé podrien aprendre de nosaltres l'independencia de la poesia i l'ànima de l'invenció i de la producció. Ells podrien esser més poetics i nosaltres més musicals i més plastics, uns i altres adequant-ho a la naturalesa de l'art respectiva. El fi de tot art no es l'assumpte, sinó l'execució. Tu veuras per tu mateix quins cants te convindran més: segurament aquells que t seran inspirats per les coses més corrents o que tingues més al davant teu. Així pot ben dir-se que la poesia se basa del tot en l'experiencia. Jo recordo bé que quan era jove res m'atreia tant pera cantar-ho com els fets que m'eren més llunyans i poc coneguts; però, què n resultava? Una miserable remor de paraules buides sense ni una guspira de poesia veritable. Per això una rondalla es sempre una tasca molt dificil, i rarament un poeta jove la durà bé a cap.

— Me plauria molt sentir-ten una, — digué l'Enric. — Les poques que fins ara he sentit m'han delitat lo que no s pot dir, encara que no fossin gran cosa.

— Aquest vespre t complauré. Me recordo d'una que vaig fer essent encara jove, i la veritat es que això s'hi coneix prou; però pot-ser per lo mateix te serà més instructiva fent-te pensar am moltes de les coses que t'he dit.

— Verament, — respongué l'Enric, — el llenguatge es un petit món de signes i sóns. I així com l'home l domina aquest petit món, també voldria poder dominar el gran i poder-se expressar com volgués en ell. I justament en aquest goig de poder manifestar per medi del món lo que es fòra d'ell, de poder-hi realisar lo que es propriament l'impuls originari del nostre esser, resideix l'origen de la poesia.

— El mal es — reprengué en Klingsohr — que ia poesia tinga un nom especial, i que ls poetes se constitueixin com en un cos professional. Perquè no es pas una cosa especial, sinó que es la manera natural i propria d'acció de l'esperit humà. Per ventura no està tot home fent poesia a cada moment?

Justament la Matilde entrava a la cambra mentres en Klingsohr anava dient:

— Fixa-t no més en l'amor. No hi ha pas altra cosa en que s vegi tant clara quan necessaria es la poesia en l'home. L'amor per sí es mut, i sols la poesia pot parlar per ell. O pot-ser encara diriem millor que l'amor mateix no es sinó la més alta poesia natural. Però no vui pas seguir parlant-te de coses que ara tu sabs millor que jo.

— No, que tu ets el pare de l'amor, — respongué l'Enric tot abraçant a la Matilde. I tots dos

besaren la mà den Klingsohr, que ls abraçà i sortí.

— Estimada Matilde, — féu l'Enric després de donar-li un bés molt llarg, — me sembla un somni que sies meva; però encara m fa més extrany que no ho hagus sigut sempre.

— A mi m sembla — respongué ella — com si t conegués de temps immemorial.

— Es cert, doncs, que m'estimes?

— Jo no sé lo que es amor: lo unic que puc dir-te es que m sento com si ara comencés a viure, i tant teva, que donaria la vida per tu sense pensar-m'hi.

— Oh! Matilde meva, ara començo a saber lo que es esser immortal.

— Oh! Estimat Enric, ets infinidament bo: en tu parla un gran esperit, mentres que jo soc una pobra noia insignificant.

— Com m'avergoneixes dient això! Lo que soc, sols ho soc per tu. Sense tu no fóra pas res. Que foren els esperits sense cel? Doncs tu ets el cel que m sosté i em porta.

— I jo que n fóra de benhaurada si tu fossis fidel com el meu pare! La mare morí poc després d'esser jo nada, i el pare encara la plora tots els dies.

— Jo, per més que no m'ho mereixi, voldria esser més venturós que ell.

— I jo voldria viure molt temps al costat teu, Enric; i tu m faries molt millor de lo que soc.

— Ail Matilde! Ni la mort podria separar-nos.

— No, Enric: allà on jo sia tu hi seras.

— Sí: on tu sies, Matilde, jo hi seré eternament.

— Jo no sé res de l'eternitat, però diria que lo que sento quan penso en tu deu esser l'eternitat.

—Sí, Matilde: som eterns perquè ns estimem.

— No pots pas pensar-te, estimat, aquest matí, quan hem arribat a casa, am quin fervor m'he agenollat davant l'imatge de la Mare celestial i com he fet una oració que no s pot pas dir en paraules. Me pensava que tota jo m desfeia en llagrimas. I m'ha semblat que l'imatge me somreia. Ara sé lo que es la gratitut.

— Oh estimada! El cel te m'ha donat pera adorar-te. I jo a tu faig oració. Tu ets la santa que presentes a Déu els meus desitjos, i a través de qui ell sem manifesta i me dóna a conèixer la plenitud del seu amor. Què es la religió sinó l'acord infinit, l'eterna unió dels cors aimants? Allí on dos s'estimen, allí es Déu amb ells. Eternalment alenaré jo en tu, i el meu pit no deixarà mai d'atreure-t. Tu ets la majestat divina, la vida eternal en la més bella forma.

— Ai! Enric, tu sabs la sort de les roses. Quan els llavis se marceixin i les galtes s'esblaimin, els besaras encara amb igual eterniment? I el rastre del temps no serà l rastre de l'amor que passa?

— Oh! Poguessis veure-m el cor a través dels ulls! Però tant se val: me creus perquè m'estimes. Jo no sé què vol dir això de lo passatger dels encisos. No: mai se mustiguen. Perquè lo que m lliga a tu indisolublement, lo que ha desvetllat en mi un anhel etern, no es pas del món ni del temps. Si tu sabessis com jo t veig, la meravelliosa visió que m penetra per la teva figura, iluminant-m'ho tot arreu, no temeries pas cap temps. La teva forma terrenal no es més que una ombra d'aquella visió. Les forces de la terra acuden i lluiten pera fixar-la; però la Natura encara no es prou perfeta pera tant; la teva

vera imatge es una eternal imatge originaria, una part del món diví inconegut.

— Jo t comprenc, Enric, perquè quan te miro també m sembla veure quelcom així.

— Sí, Matilde: el món superior el tenim molt més aprop de lo que ns solem pensar; i ja aquí vivim en ell i l'ovirem intimament entreteixit am la natura terrenal.

— Oh estimat! Tu m'explicaras coses encara molt més meravelloses.

— Oh! Matilde, sols de tu m ve l do de profecia, perquè tot lo que tinc es de tu, i el teu amor me conduirà al santuari de la vida, al sagrari de l'esperit, i alçaras la meva inspiració a les visions supremes. I qui sab si encara un dia l nostre amor sens tornarà ales de foc que ns duran d'un vol a la nostra patria celestial abans que la vellesa i la mort ens prenguin. Nò ha estat ja un miracle el que tu sies meva, que jo t tinga ara en els meus braços, i que tu m'estimis i vulguis esser meva eternalment?

— Sí: ara a mi també m sembla tot creible, i sento clarament cremar en mi una tranquila flama: qui sab si es la que ha d'iluminar-nos i anar-nos deslliurant dels llaços terrenals. Però, diga-m, Enric, si tu sents també per mi la confiança séns terme que sento jo per tu. Jo mai havia sentit una cosa semblant, ni tant sols envers el meu pare, al qui estimo tantíssim.

— Estimada Matilde, me fa sofrir molt vivament el no poder dir-t'ho tot d'una vegada, el no poder-te donar tot el meu cor en un sol do. Es aquesta la primera vegada en la meva vida que em voldria donar tot jo. Cap pensament, cap sentiment puc tenir-te ja secret: tu has de saber-ho tot. Tot el meu esser s'ha de confondre amb

el teu: sols d'un entregar-me sense limits pot satisfer-se l meu amor, i en això consisteix. Tot ell es ja no més que una misteriosa confluència de lo més pregon i propi del nostre esser.

— Enric, no pot esser que mai altres dos s'hagin estimat com nosaltres.

— Oh! No; perquè no hi ha hagut cap més Matilde.

— Ni cap més Enric.

— Ah! Torna-m a jurar que ets meva per l'eternitat: l'amor es una repetició infinita.

— Sí, Enric: juro esser teva eternalment; t'ho juro per l'invisible presència de la meva mare.

— I jo juro esser teu eternalment, Matilde, per l'amor, per la presència de Déu que es en nosaltres.

Una llarga abraçada i besos innumbrables segellaren l'eternal unió de la parella benhaurada.

CAPITOL IX

AL vespre hi havia alguns convidats. L'avi begué a la salut dels promesos i oferí amarin-los unes belles bodes ben aviat.

— Què sen treu de passar temps? — deia. — « Bodes aviat, amor de durada. » I sempre ho he vist així: els casaments fets de prompte són els que van millor. Quan se fan al cap d'anys no tenen pas aquell fervor de la joventut, perquè els anys de la joventut que s passen plegats són un llaç que res el destrueix: els records són el més fort fonament de l'amor.

Després de sopar arribaren encara més gent i l'Enric demanà al seu nou pare que contés la rondalla que li havia promès. En Klingsohr digué a tota la companyia:

— He promès a l'Enric contar una rondalla, i, si us ha de plaure sentir-la, ja estic a punt.

— Enric, has tingut molt bon pensament, — digué'l vell Schwaning, — perquè ja feia temps que no li sentiem contar res.

I tot-hom s'acoblà a la vora del foc. L'Enric

s'assegué al costat de la Matilde, passant-li el braç entorn de la cintura, i en Klingsohr començà:

«— Ferro, el vell heroe, baté en son escut, i el resso s'extengué pels carrerons obscurs. La senyal fou tres vegades repetida. Les altes finestres del palau començaren a acolorir-se vivament, il·luminades per dintre, les figures dels vidres a moure-s. I més se movien com més forta era la vermellor, que ja començava a il·luminar els carrerons. Les espesses pilastres i els murs també anaven fent-se lluminosos, fins que prengueren una resplendor d'un color blau-lletós molt pur, que jugava amb altres colors suaus. Tota l'encontrada s feia ja visible, i el reflecte de les figures, el tumulte de les piques, espases, escuts i elms de la gent que de tots costats s'inclinaven entorn d'algunes corones que de tant en tant aquí i allà apareixien, i que a voltes desapareixien fent lloc a una senzilla corona de verd fullatge que restava en mitg de l'ampla rodona que a l'entorn d'ella s tancava, tot això s'espillava en el mar immobilitat que voltava la montanya en la que la ciutat era asseguda; i fins la carena de la serra que anava lluny enllà vorejant el mar, quedava revestida d'una resplendor suau. No s percebia ben bé res; però se sentia un retrò meravellós com si pugés d'un enorme i llunyà obrador. Més la ciutat resplendia ben clara. Els seus murs, llisos i transparents, brillaven bellament radiants, mostrant les seves hermoses proporcions i el noble estil de tots els seus edificis. En totes les finestres s'hi veien graciosos gerros d'argila rublerts de flors cristallines i nevades campanetes que guspirejaven enciseraent. Però lo més bell era el jardí en la gran plaça davant del palau, tot ell d'arbres d'or

i plata i plantes de cristall, carregats de flors i fruits de pedres precioses de tots colors. La varietat de formes gracioses i la vivesa de llum i de colors ne feien una vista esplendorosa, i encara més per l'altíssim brollador que al mig s'alçava cristallinat i immobilitat.

» El vell heroe passava lentament per davant de la porta del palau, quan una veu el cridà a dintre. Ell empenyé la porta, que s'obrí amb un musical resson, i entrà a la sala. Tenia l'escut alçat davant dels ulls. «— No has descobert res encara?» li digué la bella filla d'Artur amb veu de plany. Ella s'estava recolzada en coixins de seda, asseguda en un trono finament treballat d'un gran cristall de sofre, mentres les seves donzelles li fregaven cuidadosament el cos, que semblava fet de llet i porpra foses. Sota les mans de les donzelles rajava, escampant-se per tots costats, la llum brillant que il·luminava tant meravellósament el palau. Per tota la sala corria un aire carregat d'aromes. L'heroe callava. «Deixa-m tocar el teu escut», li digué ella suament. Ell s'acostà al trono petjant la riquíssima catifa. Ella li agafà la mà, apretant-la tendrament al seu pit celestial, i tocà l'escut. Tota l'armadura ressonà i una misteriosa força penetrà l'cos de l'heroe. Sos ulls llampegaren i se li sentí batre el cor sota la cuirassa. La bella Freia (Desig) s'asserenà, i la llum que d'ella rajava fou més ardent. Un hermosíssim aucell que s'estava al respall del trono cridà: «— Vel Reil!». Les donzelles tiraren damunt la princesa un mantell blau que la cobrí fins al coll. L'heroe abaixà l'escut i guaità dalt a la cupola, aont hi anaven a parar, serpejant, dues amples escales, d'amdós costats de la sala. Una musica suau precedí l

rei, que aviat aparegué a dalt en la cupola am gran acompanyament i davallà per l'escala. El bell aucell desplegué les ales brillants, se mogué un xic i cantà, com si cantés am mil veus, aquesta cançó al rei :

El bell extrany ja tardarà ben poc ;
ja n' ve'l calor ; l'eternitat comença.
Del llarg somni s' desvetlla a poc a poc
la reina : el món al foc d'amor se llença.
L'antiga faula ha recobrat son lloc,
la freda nit d'aquí fuig s'ens defensa,
en la falda de Freia'l món s'encén,
i el desig al desig se fa avinent.

» El rei abraçà tendrament la seva filla. Els esperits astrals se posaren entorn del trono, i l'heroe prengué un lloc en el rengle. Innombrable multitut d'estels ompliren la sala, agropant-se graciosament. Les serventes portaren una taula i una caixeta plena de fulls, coberts de signes sagrats de pregon sentit, formant constel·lacions. El rei besà devotament aquells fulls, els barrejà cuidadosament i n'allargà alguns a la seva filla, retenint els altres. La primera avançà envers la taula, on posà aquells fulls, i el rei mirà ls seus atentament abans de posar-los-hi també. De tant en tant semblava atret a escullir-ne un o altre ; i tot sovint se li coneixia lo content que estava d'haver encertat a formar amb ells una bella harmonia de signes i figures. Desde que'l joc començà s' vegé'l gros interès que tots els presents hi prenien, i am llurs gestes denotaven com si cada hu tingués en les mans un invisible instrument amb el qual treballés am molt afany. Tot plegat se sentí en l'aire una musica suau, però molt penetranta, que

semblava produir-se per la misteriosa dança que entre ells teixien els estels que en la sala hi havia i per tots els estranys moviments dels que en ella s trobaven. Els estels se gronxaven tant aviat a poc a poc, tant aviat depressa, en direccions sempre variades, i al compas de la musica se combinaven, formant bellament les mateixes figures del joc del rei. La musica canviava també segons elles; però, per estranys i sobtats que fossin els cambis, semblaven tots enllaçats per un sol tema de gran simplicitat. La dança dels estels seguia les figures del joc amb una lleugeresa increïble. Tant aviat se barrejaven totes en combinacions molt complicades, com s'ordenaven en una sola figura molt senzilla. Tant aviat tota la munió tornava un polsim guspirejant com un raig de sol, tant aviat s'apinyaven en petits cercols o altres dibuixos que s'anaven aixamplant aixamplant fins a formar una figura grandiosa que imposava. Mentrestant les figures de color de les finestres s'estaven quietes; però l bell aucell movia sense parar el seu hermós plomall de mil maneres.

» El vell heroe s'havia anat afanyant en l'invisible tasca, quan de sobte l rei, tot ple d'alegria, cridà:

» — Tot va bé! Ferro, llença ta espasa al món, pera que tot-hom sapiga ont es la pau. L'heroe arrencà de l'espasa, la posà de punta al cel i després la tirà per la finestra oberta sobre la ciutat i el mar crestallí. L'espasa travessà l'espai com un cometa i semblà anar-se a trencar en mil bocins al cim de la serra, donant un bell sò i desfent-se en un ruixat de guspis brillantes.

» En aquell temps Eros, el bell nin, estava dolçament endormiscat en son breçol, mentres

Ginnistan (la Fantasia), la seva dida, el breçava, tot donant el pit a Fabula, sa germana de llet; havia extès son virolat mocador del coll damunt del breçol, perquè la resplendor de la llum viva que l'escriptor (Raó freda) s'havia posat al davant, no inquietés al nin. L'escriptor escrivia sèns parar, donant no més de tant en tant una ullada malhumorada als infants i fent molt mala cara a la dida, que li somreia bondadosament i callava. El pare dels nins (el Seny) entrava i sortia, contemplant-los cada vegada i saludant a Ginnistan am gest amigable; i sempre tenia quelcom que dir a l'escriptor, que entenia prou lo que li deia, i quan ho havia escrit ho ensenyava a una dòna noble, divina, que s'estava recolzada en un altar ont hi havia una copa fosca amb aigua clara (la Veritat), que ella mirava serena i riallera. Cada vegada hi ficava els fulls escrits, i quan al treure-ls veia que quelcom de l'escriptura hi havia restat tornant-se brillant, retornava l full a l'escriptor, que l servava en un llibre molt gran, però tot sovint mostrava fort disgust veient que el seu treball havia sigut en va i que l'aigua ho havia esborrat tot. La dama se girava de tant en tant vers Ginnistan i els nins, mullava ls dits en la copa i els esquitxava; i quan les gotes tocaven a la dida o al nin, o bé al breçol, se vaporisaven en blaves fumeroles, formant mil extranyes imatges que s'anaven caragolant i canviant seguidament. I si una d'aquelles gotes tocava casualment a l'escriptor, queien desseguida una munió de xifres i figures geomètriques, que ell afanyosament prenia en un fil i se les penjava com un collaret al seu coll magre. La mare del nin (Cor), que era la gràcia en persona, entrava tot

sovint. Semblava estar molt enfeïnada, i cada vegada s'enduia alguna cosa, i quan l'escriptor, que ja sen malfiava, ho veia, l'anava seguint amb mirada recelosa i començava a renyar-la llargament; però ningú n feia cas: tots semblaven acostumats an aquelles prèdiques inútils. A voltes la mare donava el pit per alguns moments a la petita Fabula; però tot seguit la deixava com si a fòra la cridessin, i Ginnistan tornava a pendre la criatura, que semblava mamar més de gust d'ella. Tot plegat entrà el pare portant una barreta de ferro molt fina que havia trobat en el pati. L'escriptor, al veure-la, la féu voltar rapidament, i aviat conseguí que, penjada d'un fil lligat al mig d'ella, senyalés el nord. Després Ginnistan l'agafà, va torce-la forcejant, bufà en ella, i li féu pendre la forma d'una serp que tot seguit se mossegà la cua. L'escriptor se cançà aviat de mirar-la, i escrigué tot allò, extenent-se minuciosament sobre l'utilitat que podia tenir aquella invenció. Però, que malhumorat restà al veure que el seu escrit no resistia la prova de l'aigua i que el full sortia de la copa tot blanc, sense rastre de lo escrit! La dida seguia jugant amb la vareta, i casualment tocà amb ella el breçol. El nin començà a desvetllar-se, se tragué el cobrellit del damunt, i, posant la mà davant del llum, allargà l'altra vers la serp. Així que la tocà féu un salt tant fort, llençant-se fòra del breçol, que la dida s'espantà, i l'escriptor, de l'esfereïment, per poc no cau de la cadira; més el nin restà dret al mig de la cambra, cobert sols de sa llarga i daurada cabellera, mirant amb gran alegria aquella ioguina que tenia a les mans orientada al nord i que semblava commoure'l tot ell fortament per dintre: sel veia créixer.

» — Sofia, — digué am veu enternidora a la dama, — deixa-m beure de la copa!

» Ella li donà la copa sense pensar-hi un moment: ell no s cançava de beure, però la copa sempre semblava igualment plena. A l'ultim la retornà a la majestuosa dama, a la que abraçà de tot cor. També acaricià a Ginnistan, li va demanar el mocador virolat i sel lligà am molta traça a la cintura. Llavors se posà a braç la petita Fabula, que demostrava complaure-s'hi en gran manera, i començà a xerrotejar. Ginnistan tenia un gran desfici: tota encisera i emprenedora, apretava l seu cos al d'Eros am l'intimitat d'una promesa. Dient-li unes paraules a l'orella, se l'endugué cap a la porta; però Sofia li adreçà un gest sever i li senyalà la serp. Llavors entrà la mare, i el noi hi corregué desseguida, donant-li la benvinguda am moltes llagrimes. L'escriptor se n'havia anat fet una furia. Entrà l pare, i veient la mare i el noi acariciant-se, anà per darrera d'ells a l'encisadora Ginnistan i li va fer un petó. Sofia sen pujà escala amunt. La petita Fabula prengué la ploma de l'escriptor i començà a escriure. La mare i el fill estaven enfondats en una conversa a l'orella, i el pare se n'anà de puntetes am Ginnistan a una altra cambra pera refer-se en els braços d'ella del treball del dia.

» Després d'una bona estona tornà Sofia, entrà l'escriptor, i el pare sortí de la cambra i se n'anà als seus quefers. Ginnistan vingué tota encesa de galtes. L'escriptor tragué la petita Fabula de prop la taula amb uns grans renys, i li calgué una bona estona pera posar en ordre les seves coses. Allargà a Sofia ls fulls que Fabula havia escrit pera que ls hi tornés a deixar ben blancs,

i quan Sofia ls hi donà, després de mullar-los en la copa, am tot lo escrit intacte i brillant, se mostrà molt contrariat. Fabula s'acostà a sa mare, que se la posà al pit, endreçà la cambra, obrí la finestra pera orejar-la am l'aire fresc, i començà a preparar la taula pera un gran convit. Per la finestra s veien hermosos paisatges i un cel serè extès damunt la terra. A fòra l pati l pare estava molt enfeinat: quan se cançà, alçà ls ulls a la finestra on s'estava Ginnistan, tirant-li lleminedures. La mare i el fill sortiren pera ajudar a preparar lo que havien acordat. L'escriptor anava movent la ploma i feia una ganyota sempre que li calia preguntar quelcom a Ginnistan, que tenia molt bona memoria i retenia tot lo que havia percebut. Aviat entrà Eros cobert amb una bella armadura, damunt de la qual s'hi havia posat a tall de banda l mocador de Ginnistan, i demanà consell a Sofia de quan i com havia d'empendre l viatge. L'escriptor s'hi volgué ficar desseguida, proposant un plan molt per peces menudes; però ningú se l'escoltà poc ni molt.

»— Pots marxar desseguida, — digué Sofia. — Ginnistan t'acompanyarà. Sab prou els camins i es per tot ben coneguda. Pendrà la figura de la teva mare pera no induir-te en temptació. Quan trobis el rei pensa en mi, i llavors vindré a ajudar-te.

»La mare i Ginnistan barataren les figures, i això semblà complaure molt al pare. L'escriptor s'alegrà de la partida, sobre tot quan Ginnistan, al pendre comiat, li donà l seu llibre de memories, on s'anava apuntant tot lo que succeïa a la casa. Sols la petita Fabula li restava com una brossa a l'ull, i pera esser del tot tranquil i dit-

xós no hauria desitjat sinó que ella fos també de la partida. Sofia benehí ls viatgers agenollats davant d'ella, i els donà un vas ple de l'aigua de la copa. La mare estava molt trastornada: la petita Fabula hauria volgut marxar amb els altres, i el pare estava massa enfeinat fora casa pera poder pendre part en tot allò. Quan marxaren ja era nit i la lluna estava alta en el cel.

» — Estimat Eros, — digué Ginnistan, — hem d'anar depressa, pera poder-nos arribar fins a casa l meu pare (la Lluna), que fa molt temps que no m'ha vist, tant que m'ha anat cercant sempre per la terra arreu. No veus quina cara que fa tant esblaimada de lo que s consum? Tu donaras testimoni de qui soc jo, pera que m conegui en aquesta figura manllevada.

L'Amor camina d'escondit:
no més la lluna l veu.
Plena d'estels, la dolça nit
regna per tot arreu.

Un nuvol blau du tot voltant,
vorejat de llum d'or;
la Fantasia, amb anhel gran,
va seguint a l'Amor.

Batent-li molt seguidament
va l cor esperançat,
que sent venir ja aquell moment
del plaer a tot esclat.

Plora l Desig, que no sab res
de que vinga l'Amor:
desesperat, té al rostre imprès
el rastre del dolor.

En tant la serp marcà fidel
el Nord als dos companys,

que la seguiren s'ens recl.
Salvats foren de danys.

Deserts de nuvols i cel blau
Amor va travessà;
dugué a la Lluna en son palau
la filla per la mà.

El rei s'està en trono d'argent
tot sol amb el seu dol:
la filla l crida, i quan la sent
en els seus braços cau d'un vol.

» Eros estava tot commogut de veure aquell eterniment. A l'ultim el vell, sobreposant-se a la gran emoció, el saludà. Després prengué un gros corn i hi bufà am totes les seves forces. El toc poderós ressonà pel vell burg. Les torres punxagudes rematades per boles brillantes i les negres teulades vacilaren. De tot arreu acudiren els servents, que am llurs extranyes figures i vestits alegraren a Ginnistan i no espantaren pas al valent Eros. Ginnistan saludà als seus antics coneguts, que li apareixien tots am noves forces i en tota l'ufana de llur naturalesa. Al monstruós esperit de la plena mar seguia l'esperit suau de la baixa mar. Els vells Huracans jeien damunt del pit palpitant de l'ardent i apassionat Terra-tremol. Els finissims ruixats se giraven envers l'Arc dels set colors, que ara, allunyat del sol, estava tot esblaimat. El Tro ferestec roncava irat de les follies dels Llamps darrera de les piles de nuvols, que am llurs encisos entretenien an els foguejants jovenets. Les dues germanes Dematí i Tarda tingueren especialment una gran alegria veient els dos arribats, i, abraçant-los, ploraven dolçament. L'espectacle d'aquella cort era quelcom de meravellós. El vell

rei no s cansava de mirar i remirar la seva filla, que s trobava tota ditxosa de veure-s a casa del seu pare i tornava a contemplar-ne delitosa-ment les meravelles que tant conegudes li eren. I encara s'alegrà més quan son pare li donà les claus del Tresor, am llicencia de fer veure a Eros quelcom que l'entretingués fins a l'hora de la marxa.

» El Tresor era un gran jardí d'una riquesa i d'una hermosura que no poden pas explicar-se. Entremig d'uns arbres monstruosos hi havia castells fantastics d'una construcció extranyis-sima; i si l'un semblava bonic, l'altre més. Immensos ramats d'ovelles de llanes d'or o de plata o de color de rosa pasturaven escampades; i se veien travessar entre ls arbres besties molt singulars. Imatges bellissimes posades ací i allà, i carruatges molt extranys que a cada punt pas-saven, no deixaven un moment l'atenció en vaga. El terror era cobert de flors de tots colors. Din-tre ls palaus hi havia armadures de tota mena; el trespol, cobert de vistoses catifes, i arreu cortinatges, gerros, vasos i mobles de gran ri-quesa i abundancia que no hi havia prou ulls pera mirar-los. En una altura vegeren un roman-tic paisatge sembrat de ciutats i burgs, temples i sepultures, que tenia ensems la gentilesa de les planures habitades i l'imposant encís de les solituts i de les ferestegues encontrades monta-nyoses, oferint una armonica barreja de bells co-lors. En els cims de les montanyes brillaven els vels lluminosos de les neus acolorides, i en la plana reia una fresca verdor. En l'horitzó lluíen tots els tons del blau, i damunt del mar, més fosc, voleiaven les virolades banderoles d'una flota nombrosa. Allí al fons se veia un naufragi,

i més avant un alegre dinar de pagesos en el camp; a un costat, l'erupció d'un volcà bellament terrible, la devastació d'un terratremol, i aprop mateix una parella amorosa besant-se dolçament a l'ombra d'uns grans arbres. Més avall, una batalla furiosa, i a sota mateix un teatre ple de mascaretes que feien riure. A un altre costat, allà a la vora, el llit de morts d'una jove neta que l'aimant desconsolat volia retenir en sos braços, davant dels pares tots plorosos; i al fons, una mare amorosa am l'infant al pit, uns angelets asseguts als peus i uns altres guaitant-la desde dalt per entremig de les branques. Totes aquestes escenes anaven mudant seguidament, fins que confluïren en un sol espectacle grandios i ple de misteri. El cel i la terra estaven tots revolts, desencadenant-s'hi terrors de tota mena. Una poderosa veu cridà: «A les armes!». Un horrible exèrcit de calaveres am banderes negres baixà com un torrent de les obscures montanyes i assaltà a la vida que s desplegava en estols juvenils per la plana serena, tota en festa i desprevinguda. Sobrevingué un tumulte espantós: la terra tremolava, bramulava la tempesta, i una paorosa lluminaria travessava les tenebres. L'exèrcit d'espectres, amb una gran crudeltat, destroçava ls cossos suaus dels vivents. S'alçaren les flamarades d'una grossa foguera i els fills de la vida hi foren devorats en mig d'una cridoria udolant que esgarrifava. Tot plegat, del munt de cendres negroses, brollà com un torrent de llum blavosa que saltà per tots costats. Els espectres volien contenir-lo, però l torrent creixia per moments, anegant a tota la mala niçaga. Aviat tots aquells horrors foren engolits. El cel i la terra romperen en una

musica dolça, dolça. Una flor de bellesa meravellosa surava brillant per les ones suaus. Un arc lluminós s'extengué al damunt, i a l'un costat i a l'altre d'ell hi aparegueren unes figures celestials assegudes en tronos magnífics. Al cim aparegué Sofia, am la copa a la mà, al costat d'un home majestuós que portava una corona de roure entorn dels cabells, i per ceptre una pacífica palma a la mà dreta. Una fulla de lliri s'inclinava damunt la flor de les aigües, i sobre d'ella s'estava asseguda la petita Fabula cantant dolces cançons al sò de l'arpa; i en el calzer de la flor hi havia Eros mateix inclinat vers una bonica donzella endormiscada que l tenia fortament abraçat. Entorn d'amdós s'enfilà una garlanda de poncelles, i aixís ells semblaren transformats de cintura en amunt en una flor molt gran.

» Eros donà grans mercès a Ginnistan tot encantat. Va abraçar-la tendrament i es besaren. Cansat com estava del camí i de tantes coses que havia vist, desitjà el repòs. Ginnistan, que se sentia molt afectada al bell jovenet, se guardà prou d'esmentar la beguda que Sofia li havia donat. Va conduir-lo a un bany retret. Li tragué l'armadura i ella s posà una roba de nit que la feia tota nova i seductora. Eros se submergí en l'aigua perillosa i en reeixí com ubriagat. Ginnistan l'aixugà i fregà sos membres forts i en tensió de juvenil energia. Ell pensà am gran ardentia en l'estimada i abraçà a l'encisera Ginnistan en dolç desvari. Oblidat de tota altra cosa, s'abandonà a l'impuls impetuós, i, després del ple goig de voluptat, va adormir-se en el pit hermós de la companya.

» Mentrestant a la casa hi havia passat quel-

com ben trist de nou. L'escriptor havia embolicat tot el servei en una tremenda conjura. Dolent com era, ja feia temps que cercava ocasió de treure-s el jou del coll i apoderar-se del govern de la casa, i ara trobà aquesta ocasió. De primer s'apoderà de la mare, la lligà am cadenes, i posà l pare a pa i aigua. La petita Fabula sentia un gran soroll a la cambra: s'entaforà darrera l'altar i, notant que al fons hi havia una porta secreta, l'obrí tot seguit i trobà una escala que anava a baix. Tancà la porta darrera seu i baixà l'escala a les fosques. L'escriptor se llençà cap allí impetuosament pera venjar-se de Fabula i apoderar-se de Sofia; però ja no les trobà. La copa tampoc era a l'altar; i, tot irat, destruí l'altar en mil miques, sense descobrir perxò l'escala secreta.

»La petita Fabula anà baixant bona estona fins que va sortir a una mena de plaça decorada tot voltant amb una bella columnada, i tancada per una gran porta. Totes les figures hi eren fosques. L'aire era com fet d'ombres monstruoses, i en el cel s'hi veia un cos negre radiant. Totes les coses s'hi distingien bé perquè cada figura tenia com una reverberació negra i projectava darrera seu una resplendor: la llum i l'ombra semblaven allí haver baratat d'ofici. Fabula s'alegrà de trobar-se en un món tant nou, i ho mirava tot am curiositat d'infant. A l'ultim se n'anà cap a la porta, i davant d'ella, en un pedestal macís, vegé una hermosa Esfinx.

»— Què cerques? — preguntà l'Esfinx.

»— Lo que es meu, — respongué Fabula.

»— D'on vens?

»— Del temps antic.

»— Ets encara un infant.

»— I ho seré sempre.
 »— Qui t mantindrà així?
 »— M'hi mantinc jo tota sola. I mes germanes on són?

»— Per tot i en lloc.

»— Me coneixes?

»— Encara no. Aont es l'amor?

»— A l'imaginació.

»— I Sofia?

» L'Esfinx murmurà quelcom incompreensible i féu soroll am les ales.

»— Sofia i Amor! — exclamà Fabula triomfalment i passà la porta.

» Entrà a la caverna enorme i anà alegrement vers les velles germanes (les Parques), que en la nit miserable que llençava la negra llum de la llantia feien llur treball misteriós. No semblà que s'adonessin de la petita intrusa que s'afanyava entorn d'elles acaricianta. A l'ultim una d'elles, am veu enrogallada i mirant de travers, cascadejà:

»— Què vols per aquí, vagabonda? Qui t'ha deixat entrar? Els teus saltirons d'infant inquieten la tranquila flama. L'oli crema en va. Vols seure d'una vegada i posar-te a fer alguna cosa?

»— Bella cosina, — digué Fabula, — vagabondejar tant se m'endóna. La vostra portera m'ha fet riure. Jo crec que de bona gana se m'hauria menjat a festes; però ja devia haver menjat massa i no podia alçar-se. Deixeu-me asseure davant de la porta, i doneu-me alguna cosa a filar, perquè aquí no m'hi veig prou; i filant me caldrà cantar i xerrotejar, i això podria torbar-vos en els vostres austers pensaments.

»— A fóra no pots estar-t'hi, però aquí al costat hi ha una estada, que hi entra un raig de llum

de dalt per l'esquerda de les penyes, i allí podras filar, si n sabs. Aquí hi ha uns grans munts dels Fins antics (fils de vida); retorçe-ls; però tén compte, perquè si files pererosament, o es trenca el fil, tots se t'entortolligaran al coll i t'esca-nyaran.

» La vella, dit això, rigué malignament i seguí filant. Fabula arrepassà un braçat de fils, prengué filosa i fus i se n'anà saltant i ballant a l'altra cambra. Guaità per l'obertura i vegé la constelació Fenix, i, tota contenta per tant bon senyal, començà a filar alegrement. La porta era una mica oberta i ella cantà a mitja veu:

En l'ombra desvetlleu-vos,
oh fills del temps passat!
De vostres llits alceu-vos,
que l'aua ja ha arribat.
Els fils de vostra vida
refilo en un fil sol;
un viure nou us crida:
ja es fóra l temps del dol.
Cad'u viu en els altres
i tots en cada u;
batal cor en nosaltres
d'un gran halé comú.
Sou ànimes encara,
sou somnis i res més.
Entreu valentes ara,
rient d'aquelles Tres.

» El fus rodava rabent entre ls peuets de Fabula, que am ses mans torcia l fil tenue. Mentre durà la cançó se vegeren un sèns fi de llumenes que s'escorrien per l'esclètxa de la porta, i un cop dins de l'antre s'aixamplaven, tornant-se monstruoses larves. Les velles, mentrestant, havien anat filant totes malhumorades, esperant

de l'un moment a l'altre l'crit de dolor de la petita Fabula; però, quin esparverament quan, tot de cop, vegeren avançar-se un nas monstruós per damunt de les espatlles llurs, i al mirar entorn se trobaren tota la cova plena de les més horribles figures que tot ho feien anar endoina! Corrien les velles, topant-se una amb altra, udo-lant amb una veu esgarrifosa, i de segur que de l'espant s'haurien quedat de pedra, si en aquell moment no hagués entrat l'escriptor portant una mandragora a la mà. Les llumenetes s'entaforaren per les escletxes de la penya, i la caverna quedà plena de claror, perquè en el tumulte passat la llantia havia anat per-qui-n'enllà, i la llum negra s'era apagada. Les Velles s'alegraren molt de l'arribada de l'escriptor, però servant una gran rabia contra la petita Fabula. La cridaren allí, la roncaren de valent i li privaren que seguís filant. L'escriptor mig-rigué malignament, pensant que a l'ultim la petita havia caigut en les seves mans.

» — M'alegro — li digué — de trobar-te aquí i de que t'hagis donat al treball, i em penso que no t' Mancaran bons castics. El teu angel bo t'hi ha dut, aquí. Que per molts anys, i que t'hi diverteixis.

» — Grans mercès per la bona intenció, — li respongué Fabula; — ja set veu el temps en la cara. No més te manca l' rellotge d'arena i la dalla, i series igual que l' germà de mes gentils cosines. Quan te calguin plomes d'oca pera escriure no has de fer més que arrencar-los un grapat d'aquest gentil borriçol que tenen a les galtes.

» L'escriptor féu un moviment com per tirar-se-li al damunt; però ella, tot rient, li digué:

»— Si t'estimes un xic aquesta galant cabellera i aquests ulls tant intel·ligents, ves am compte: pensa que no tens altra cosa per perdre, i pensa en les meves ungles.

» Ell, quedant-se am la rabia al cos, se girà a les velles, que s'fregaven els ulls i cercaven les filoses a les palpentos. Com que la llantia era apagada, no sabien trobar-les i es desfeien en impropèris contra la noia. Ell, tot rencuniós, els digué:

»— Féu-la anar a aplegar tarantules pera l'oli de la llantia. Pel vostre consol us diré que Eros no para de córrer i les vostres tisoires tindran molta feina. La seva mare, que tantes voltes us ha fet filar llargament els fils, demà serà cremada.

» I sentí un agradable pessigolleig veient que Fabula, escoltant això, versava algunes llagrimas. Donà un troç de la mandragora a les velles, i se n'anà arrufant el nas. Les velles manaren am veu dura a Fabula que anés a aplegar tarantules, i això que encara tenien provisió d'oli. Fabula se n'anà corrents. Féu com qui passava la porta, però se llençà enrera rapidament vers el fons de la caverna, on penjava una escala. S'enfilà amunt depressa, i arribà a la trapa que sortia a la cambra d'Artur.

» Quan Fabula entrà, el rei s'estava assegut voltat dels seus consellers. La corona del Nord decorava'l seu front. A la mà esquerra tenia la flor del liri, i a la dreta les balances. L'aliga i el lleó estaven als seus peus.

»— Oh rei!— digué Fabula, saludant-lo am veneració.— Que Déu te guardi en el teu ferm tron! Alegres missatges a ton cor ferit! Prompte retorn de la saviesa! Etern desvetllament de la

pau! Repòs de l'infadigable amor! Aclariment del cor! Vida del passat i forma de l'esdevenir!

» El rei tocà son front ignocent am la flor del lliri.

» — Lo que demanis te sia otorgat.

» — Tres voltes te pregaré; quan vinga la quarta, l'Amor serà a la porta. Ara dóna-m la lira.

» — Eridanus, dóna-li, — cridà l rei.

» Eridanus (el riu Po) davallà rabent de la cúpola, i Fabula tragué la lira de les ones brillantes, i n'arrencà uns quants sòns profetics. El rei féu dur-li la copa, que ella portà als llavis, i am grans mercès marxà corrents. Lliscà am gentils embranzides per damunt del mar de glaç, tot fent sortir de les cordes una alegre musica. El glaç, sota ls seus passos, sonava també en belles armonies. La penya de la tristesa les prengué per veus dels seus fills que venien cercant-la, i respongué am mil tornaveus. Fabula havia arribat aviat a la platja. Trobà sa mare, palida i consumida; s'havia tornat més severa i esllanguida, i en ses nobles faccions s'hi veia l rastre d'un dol desesperat i d'una fidelitat eternida.

» — Què t'ha passat, mare estimada? — digué Fabula. — Me sembles tota una altra: si no fos la vista interna, no t'hauria pas conegut. Jo m pensava retrobar fortalesa en ton pit, i feia temps que m consumia pera tornar a tu.

» Ginnistan la besà tendrament i féu desseguida molt bona cara.

» — Ja m'ho pensava que l'escriptor no t'hauria pogut agafar. El veure-t me refà tota. Passo molt de mal i de miseria, però ben depressa me n'aconsolo. Veiam si ara tindré un instant de repòs. Eros es aquí aprop, i quan te vegi i li parlis pot-ser restarà aquí algun temps. Mentres-

tant posa-t en mon pit, que vull donar-te lo que tinc.

»Se la posà a la falda, li donà l pit, i tot abaixant els ulls, mig-rient, a la petita, que mamava d'allò millor, seguí dient-li:

»— Jo mateixa soc la causa de que Eros s'hagi tornat tant inconstant i esquerp. Més no m sab gens de greu, perquè les hores que vaig passar en sos braços me feren dels immortals. Jo pensava fondre-m entre ses abraçades ardentes. Com fera celestial semblava voler anorrear-me crudelment i alçar-se soperbament triomfal damunt la victima palpitanta. Tard ens desvetllàrem de la rauixa proibida, havent fet un cambi meravellós. Unes grans ales com d'argent cobrien ses espatlles blanques i totes ses formes plenes i enciseres. Aquella força que féu broillar sobtadament el jove del noi, semblava haver-sen anat tota ella en ales brillantes, deixant-lo an ell altra vegada noi. La dolça llum del seu rostre semblava haver-se tornat llumeneta vacilant de focfollet, la serietat sagrada travessa dolenteria, la pau de la plenitut inconstancia de nin, i la noble apostura movilitat entremaliada. Més jo m sentia atreta an aquell dolent per una passió veritable, irresistible, i suportava dolorosament la seva indiferencia i les seves burles envers les meves llastimeres supliques. Jo mateixa m trobava tota cambiada: aquella meva serenitat sense cap nuvol era desapareguda, i, en comptes d'ella, una amarga tristesa i un temorós enterniment me dominaven. Hauria volgut amagar-me amb Eros als ulls de tot el món. Ni tenia cor de mirar els seus ulls, que m feien tant de mal, i em sentia tota avergonyida i rebaixada. No tenia cap més pensament que ell, i hauria donat la vida pera

llevar-li la seva dolenteria; perquè, per més que em mortifiqués, jo no podia sinó adorar-lo. I desde aquell dia en que, per més que vaig conjurar-lo amb ardentes llagrimas a que restés al meu costat, va fugir-me, arreu he anat seguint-lo. I ell sembla que no s'hagi proposat res més que atormentar-me; perquè, així que arribo ont es, arrenca i vol enllà maliciosament. Ell, amb el seu arc, no fa sinó mal arreu; i jo no faig altra cosa que anar consolant als malhaurats, ¡tant com me caldria consol pera mi mateixa! Les veus que m van cridant llastimeres m'assenyalen el camí que ell va fent; i els planys dels ferits, quan torno a deixar-los, m'arriben al fons del cor. L'escriptor, que ns persegueix foll de rabia, la desfoga en aquells infeliços. El fruit d'aquella nit misteriosa foren un gran nombre de meravellosos infants que s'assemblen molt a l'avi llur i es diuen com ell. Alats lo mateix que Eros, l'acompanyen sempre i atormenten an aquells ferits de les seves sagetes. Però, mira: ja ve l'alegra colla, i jo men vaig. Adéu, filla meva: quan ell s'acosta augmenta l meu sofriment. Sigues afortunada en la teva empresa.

»Eros passà sense concedir ni una mirada a Ginnistan, que corria envers ell. Però se girà amigablement a Fabula, i els qui l'acompanyaven dançaren alegrement entorn d'ella. Fabula estigué molt contenta de reveure un germà de llet i li cantà una gentil cançó al sò de la lira. Ell semblà voler fer memoria i deixà caure l'arc. Els nins se n'anaren corrent per la prada. Llavors Ginnistan pogué atrapar a Eros, que suportà les seves caricies, començà a ensopir-se i acabà per acomodar-se en sa falda i endormiscar-s'hi, obrint ses ales damunt d'ella. La cançada Gin-

nistan se sentí infinidament ditxosa, i no apartava ls ulls del gentil dorment. Durant la cançó havien anat compareixent tarantules de per tot arreu, teixint com una terenyina en les herbes i dançant a compas en sos fils. Fabula consolà a la seva mare i li prometé l seu prompte auxili. Un suau tornaveu de la musica ressonava en les penyes, fent dormir a l'Amor. Ginnistan, de la copa que tenia ben servada, tirà uns quants esquitxos enlaire, que tornaren a caure-li damunt en somnis gentils. Després Fabula prengué l vas i seguí son viatge, sense deixar de tocar la lira, i les tarantules anaven seguint l'encís del sò pels fils que rapidament elles mateixes formaven.

» Aviat vegé de lluny l'alta flamarada de la foguera per damunt de la verda selva. Llavors guaità tristament al cel i desseguida s'alegrà veient el blau vel de Sofia que flotava ondulant damunt de la terra i cobria pera sempre més la monstruosa caverna. El sol foguejava d'ira roig en el cel. La flama poderosa de la foguera semblava xuclar-li la llum, i com més fortament se li aferrava més palid i tacat se li veia l rostre; i, com més mala cara feia, la flama tornava més clara i potent. I l'anava xuclant xuclant, fins que l'aureola radiant fou consumida, i aviat no restà sinó una rodanxa d'un brill apagat, mentres que cada esclat de l'enveja i de la rabia augmentava l'esclat de les flamarades voladores. A l'ultim, del sol ja no n restà més que una escoria recremada i negra que caigué al mar. La flama havia tornat brillanta a més no poder, i s'alçà lentament cap al cel encaminant-se al Nord.

» Fabula entrà en el pati, que estava tot desert;

la casa havia caigut. Les gatoses creixien en les cornises esberlades de les finestres, i cuques de tota mena corrien pels graons trencats. Sentí un gran brugit dintre la cambra. L'escriptor i els seus companys s'havien delitat contemplant la foguera ont havien cremat a la Mare, més restaren atemorissats veient la caiguda del sol. Prou s'havien afanyat pera apagar la flama; més fou endebades, i encara hi havien pres mal. L'angoixa i el dolor brollaven d'ells en planys i malediccions horribles. Més quan Fabula entrà a la cambra, llur terror s'augmentà, i se llençaren vers ella am crits de rabia pera esbravar-hi llur enuig. Fabula s'esmunyí darrera l breçol, i els seus perseguidors, en la furia, s'enredaren en la xarxa de les tarantules, que s venjaren amb un sèns fi de picades. Llavors tots començaren a dançar follament al sò de l'alegra tonada que Fabula tocava. Després, ella, tot rient-se dels llurs salts estrambòtics, se n'anà vers les runes de l'altar i s'hi anà obrint pas pera trobar l'escala amagada al darrera, per on baixà amb el seguici de les tarantules. L'Esfinx preguntà:

»— Que es això que ve més sobtadament que l llamp?

»— La Venjança, — respongué Fabula.

»— Que es lo més passatger del món?

»— L'injusta possessió.

»— Qui coneix el món?

»— El qui s coneix a sí mateix.

»— Quin es l'etern misteri?

»— L'Amor.

»— I ont es el repòs?

»— En Sofia.

»L'Esfinx se caragolà planyent-se, i Fabula entrà a la caverna.

» — Aquí us porto les tarantules, — digué a les velles, que havien tornat a encendre la llantia i treballaven am gran diligencia. S'espantaren totes, i una d'elles correu contra Fabula am les tisoires pera matar-la. Però, sense adonarsen, trepitjà una tarantula, que la picà en el peu. La vella féu un xiscle llastimer, i les altres acudiren pera assistir-la, i també foren picades per les tarantules irritades. No pogueren agafar a Fabula i començaren a saltar follament a l'entorn.

» — Fila-ns desseguida uns vestits de dança ben lleugers! — cridaven furiosament a la petita.

» — Am nostres entercs vestits no ns podem moure bé i ens morim de calor; però am suc de terenyina i fil se remollirà perquè no se t trenqui, i teixeix-lo am les flors que han nascut en el foc; sinó, ets morta.

» — Està molt bé, — digué Fabula; i se n'anà a la cambra del costat. Un cop allí, digué a les aranyes, que teixien llur vaporosa tela tot voltant del sostre i del mur: — Vos cercaré tres mosques ben grosses, però m'heu de teixir desseguida tres gentils vestits ben subtils; a l'instant vos portaré les flors que heu d'entreteixir-hi.

» Les aranyes, totes dispostes, començaren a filar depressa. Fabula sen saltà a l'escala de corda i sen pujà al palau del rei Artur. Un cop allí li digué:

» — Oh! Rei, els dolents ballen, els bons reposen. Ha arribat la flama?

» — Ha arribat, — respongué l rei; — la nit es passada; la gebra s fon. La meva muller s'anuncià de lluny: la meva enemiga s'es enfonsada. Tot comença a viure. Encara no m puc deixar

veure, perquè jo tot sol no soc rei. Demana lo que vulgues.

» — Me calen flors nascudes en el foc, i sé que tens un jardiner molt destre en treure-les-en.

» — Zinc! — cridà l rei. — Porta flors.

El jardiner sortí del rengle, portà una olla plena de foc i la sembrà d'una polsada de polen brillant. No passà gaire estona i les flors sortiren volant i escampant-se. Fabula les aplegà en la seva falda i se n'entornà.

» Les aranyes havien sigut molt treballadores, i ja no mancava més que entreteixir les flors, lo que feren am molt bon gust i llestesa. Fabula tingué bon compte en no tallar els caps dels que penjaven encara les aranyes.

» Així portà ls vestits a les cansades balladores, que estaven ja rendides i regalant suor i reposaven un moment de la desusada fatiga. Ella despullà am molta traça aquelles magres belleses, que no deixaven de malparlar de la petita servidora, i els posà ls vestits nous, que eren molt gentils i els esqueien molt bé. Tot vestint-les la nena aponderava ls encisos i el bon genit de les senyores, que s mostraven verament contentes d'aquells afalacs i de la boniquesa dels vestits. Mentrestant s'havien totes refet i començaren altra vegada a esser animades pel plaer de la dança i a giravoltar totes aixerides, bo i prometent astutament a la noia una llarga vida i bona paga. Fabula tornà a la cambra del costat i digué a les aranyes: — Ara ja us podeu menjar les mosques que us he posat a la terenyina. — Les aranyes ja feia estona que s despacientaven de tantes anades i vingudes i estirades dels caps de terenyina d'on penjaven pels salts esbograts de les velles: així fou que s'icaren rapi-

dament al seu encontre i els caigueren damunt. Elles volgueren defensar-se am les tisoires, però Fabula se les havia endutes d'amagat, i les velles caigueren baix el poder de les famolenques companyes de terenyina, que feia molt temps que no havien tastat tant bona presa i que se les xuclaven fins al moll dels òssos. Fabula guaità per l'escletxa de la caverna i vegé Perseus amb el gran escut de ferro. Desseguida les tisoires s'envolaren totes soles a l'escut, i Fabula pregà a Perseus que amb elles tallés les ales a Eros, i que després am l'escut immortalisés a les velles i deixés ben completa la gran obra.

» Llavors, abandonant ja l soterrani imperi, sen pujà alegrament al palau d'Artur, i entrà exclamant: «— El lli ja es filat. El mort torna a restar inanimat. El viu regirà, i el mort d'ensenyança servirà. El de dintre apareixerà i el de fòra s'amagarà. La cortina serà alçada i la representació començada. Altra vegada t prego i filaré l jorn etern!» «— Benhaurat infant, — exclamà l rei commogut, — tu ets el nostre deslliurador.» «— Jo no soc més que l padrí de Sofia. Permet que Turmalin, el jardiner, i Or, m'acompanyin. Haig d'aplegar les cendres de la que m nodrí; i el vell que du la terra a coll ha d'alçar-se altra vegada pera que l món torni a anar enlaire i no jagui en el Caos.» El rei cridà als tres i els manà que acompanyessin a Fabula.

» La ciutat era tota aclarida i pels carrers hi havia un gran trasvals. El mar rompia bramant en els alts esculls. Fabula marxà amb els qui l'acompanyaven en el carro del rei. Turmalin recullia curosament les cendres que trobaven pel camí. Així rodejaren la terra fins que trobaren

l'antic gegant, i li saltaren damunt de les espatlles. Ell, del pes, semblà restar tuit i no podia moure ni peus ni mans. Or li posà una moneda a la boca, el jardiner li encastà un plat entre ls lloms, i Fabula li tocà ls ulls i li vessà l vas damunt del cap. I així que l'aigua, regalant-li pels ulls i per la boca i tot el cos avall, caigué en el plat, tots els seus membres s'extremiren com tocats per un llamp de vida. Obrí ls ulls i s'alçà vigorosament. Fabula, d'un salt, se n'anà am sos companys a la Terra que s remontava, i donà l bon dia amigablement al vell. «—Ja tornes a esser aquí, dolça criatura? — digué aquest. — Sempre més t'havia estat somniant. Sempre m vaig pensar que m'apareixeries abans que la terra i els ulls sem tornessin massa pesats. He dormit molt.» «—La terra torna a esser lleugera,— digué Fabula, — com ho ha sigut sempre pera ls bons. El temps vell torna a venir, i aviat te trobaras amb antics coneguts. Jo t filaré alegres jorns, i no t mancarà un ajudant pera que de tant en tant pugues pendre part en les nostres festes i respirar força i joventut en els braços d'una bona amiga.» «— I nostres antigues hostes les Hesperides on són?» «— Al costat de Sofia. Ben aviat el jardí llur refflorirà i el fruit d'or donarà l seu aroma. Elles ara van voltant i cerquen les plantes esllanguidores.»

» Fabula se n'anà corrent cap a casa seva, que trobà ja tota runes. L'eura engarlandava ls murs; alts arbustes ombrejaven lo que fou el pati i la flonja molça encatifava les velles escales. Fabula entrà a la cambra. Sofia s'estava al peu de l'altar, que havia sigut refet. Eros jeia als seus peus vestit de sa armadura, més noble i seriós que abans. Del sostre penjava una mag-

nifica corona de llums. El trespol era empedrat am pedres de tots colors, dibuixant un gran cercle entorn de l'altar am figures molt exquisides i plenes de sentit. Ginnistan, inclinada vers el llit ont el pare semblava dormir profundament, plorava. La seva gentilesa, en plena florida, era reaïçada en gran manera per un no sé què d'amor i de meditació. Fabula presentà a Sofia l'urna ont havia recullit les cendres, i la dòna divina l'abraçà eternida. «— Dolça criatura, — li digué, — el teu bon zel i la teva fidelitat t'han guanyat un lloc entre ls eterns astres. Tu has sabut escullir-te lo immortal. El Fenix es pera tu. Tu seras l'ànima de la vida nostra. Ara desperta l nuvi. L'heraut crida, i Eros ha d'anar a cercar Freia i desvetillar-la.» Fabula, sentint aquestes paraules, s'alegrà lo que no s pot dir. Cridà als seus companys Or i Zinc i s'acostà a la llitera. Ginnistan mirava amb anhelant espera lo que anaven a fer. Or fongué la moneda i inondà l llit ont el pare jeia d'ones brillantes, i Zinc enllaçà l pit de Ginnistan amb una cadena. El cos del pare nedava en les ones tremoloses. «— Inclina-t, mare aimada, — digué Fabula, — i posa la teva mà en el cor de l'aimat.» Ginnistan s'inclinà i vegé la seva propria imatge multiplicada. La cadena tocava en l'ona, i la mà al cor de l'adormit, que s despertà i atragué al seu pit a l'encisada nuvia. El metall se prengué i es tornà un clar espill. El pare s'alçà, els seus ulls llampegaven; la seva figura era bella i plena de sentit, i tot el seu cos semblava esser d'una liquida mobilitat que s revelava a cada gent en tota mena de posats encisadors. La parella benhaurada s'acostà a Sofia, que pronuncià damunt d'ells les paraules

sagrades i els exhortà a que prenguessin sempre consell de l'espill que tot ho reflecta en la seva forma veritable, destruint tota falsa il·lusió i retenint eternalment l'imatge originària. Després agafà l'urna i versà les cendres en la copa de damunt l'altar. Un brugit suau anuncià que tot estava resolt i un aire lleu mogué ls vestits i els cabells dels presents. Sofia allargà la copa a Eros, i aquest als altres. Tots tastaren la beguda divina i perceberen intimament am gran alegria la salutació de la mare. Ella s feia present a cada u, i la seva presència misteriosa a tots semblava iluminar. L'esperança era complerta i més que complerta. Tots compregueren llavors lo que ls havia mancat, i la cambra fou una estada de benhaurança. Sofia digué: «— El gran misteri es ja patent a tots, bo i restant eternalment insondable. El món nou naixerà del dolor, i les cendres se resolen en llagrimas pera beure-hi la vida eterna. La mare celestial viu en cadascú pera posar eternalment cada fill en el món. No sentiu el dolç naixement en el batre del vostre cor?». Llavors versà en l'altar lo que restava en la copa. La terra tremolà en ses profunditats. Sofia digué: «— Eros, corre am ta germana envers la teva aimada. Aviat me torneu a veure».

» Fabula i Eros, am l'acompanyament, marxaren depressa. Una poderosa primavera s'havia escampat per tota la terra. Tot se redreçava i revivia. La lluna i els nuvols tiraven tumultuosament cap al Nord amb alegria. El burg del Rei llençava una gran resplendor sobre l mar; i en les muralles estava l rei ple de majestat am tot el seu seguici. Arreu veien remolins de pols que semblaven dibuixar figures conegudes. Tro-

baren colles de joves i donzelles que anaven corrent cap al burg i que ls saludaven aclamant-los. En una i altra coma veien una parella feliç que, tot just desvetllada, se besaven dolçament com després de llarga privació, i el món renovat els semblava un somni, i mai acabaven d'assegurar-se bé d'aquella bella realitat. Arbres i flors verdejaven i creixien amb una vivacitat molt gran. Tot semblava animat, tot semblava que parlés, que cantés. Fabula saludava arreu a antics coneguts. Les besties s'acostaven amigablement als homes que s desvetllaven. Les plantes s'omplien de fruits i olors, vestint-se graciosament. Cap pedra pesava ja sobre pit humà i tot lo pesat s'ajeia per sí mateix a terra pera fer-se ferm camí. Arribaren al mar. Una nau de polit acer era amarrada a la platja. Entraren i soltaren l'amarra. La proa s dirigí al Nord i la nau semblava volar partint les ones amoroses. Un remorós canyar aturà l seu impuls i la proa topà suaument a la platja. Llavors pujaren tot seguit per l'ampla escala. L'Amor estava tot admirat de la ciutat reial i sa riquesa. En el pati saltava l brollador, ja desglaçat; el bosquet se removia dolçament remorós, i en les seves branques i fulles, i en les flors i fruites brillantes, semblava brollar activa una vida meravellosa.

» El vell heroels acullí a les portes del palau.
«— Vell venerable, — digué Fabula; — Eros necessita la teva espasa. Or li ha donat una cadena que d'un cap arriba al fons del mar, i l'altre enllaça l seu pit. Agafem-la tots dos, i porta-ns a la sala ont hi ha la princesa.» Eros prengué l'espasa de mans del vell, posant el pom en el seu pit, i inclinant la punta endavant. Les portes de la sala s'obriren de bat a bat d'una revolada, i

Eros, tot encisat, s'acostà a Freia endormiscada. Fou un gran cop sobtat: una brillant centella saltà de la princesa a l'espasa; l'espasa i la cadena brillaren, i el vell heroe sostingué a Fabula, que estigué a punt de caure. El plomall de l'elm d'Eros s'adreçà fortament agitat. «— Llença l'espasa — cridà Fabula — i desperta a l'aimada.» Eros deixà caure l'espasa, corregué a la princesa i li besà ardentment els llavis. Ella obrí ls seus grans ulls foscos, i conegué a l'aimat. Un bés molt llarg segellà l'eterna aliança.

» De dalt de la cupola davallà l rei duent a Sofia per la mà. Els astres i els esperits de la Natura ls feien brillant seguici. Una gran claror de dia omplí la sala, on regnà un silenci religiós: els dos aimants eren agenollats davant del rei i la reina, que ls beneïen solemnement. El rei se tragué la diadema del cap i la posà en els rulls daurats d'Eros; el vell heroe l despullà de sa armadura, i el rei li posà un mantell. Després li donà l lliri a la mà esquerra, mentres Sofia posava un riquissim braçalet entorn les mans plegades de l'aimada, i en els seus negres cabells la diadema.

» I el poble cridava: «— Salut als nostres sobirans! Sempre havien viscut entre nosaltres i no els havíem conegut. Benhaurança nostra! Ells ens regiran eternalment. Benefu-nos! ». Sofia digué a la nova reina: «— Llença al vent el braçalet de la vostra aliança, pera que us restin enllaçats en ella l poble i tot el món ». El braçalet volà enlaire i desseguida s vegeren uns anells lluminosos damunt dels caps de la gent, i una cinta brillant s'escorregué per la ciutat i el mar i la terra, tota en festa d'eternal primavera.

» Desseguida entrà Perseus portant un fus i

una cistella, que donà al nou rei, dient: «—Aquí hi ha tot lo que resta dels teus enemics. Un plat de pedra am compartiments negres i blancs, i ademés moltes figures d'alabastre i de marbre negre.» «—Això es un joc d'escacs, — digué Sofia; — aquí en aquest plat i aquestes figures restarà tancada tota guerra. Es un monument del terbol temps passat.» Perseus se girà a Fabula i li donà l fus, dient-li: «—Aquest fus en tes mans ens-e serà d'etern plaer i en ell filaras de tu mateixa un fil d'or que no s trencarà mai». Fenix volà als seus peus en melodic vol, obrí les ales davant d'ella, que s'hi assegué, i la portà volant al trono, restant-ne un xic enlaire. Ella entonà un cant celestial i començà a filar, i el fil semblava anar sortint del seu pit. Tot-hom fou pres d'un nou encís, i tots els ulls restaren fíts en la dolça criatura. De la porta vingueren altres aclamacions, i entrà l vell rei de la Lluna am la seva cort meravellosa, i darrera tot el poble portant triomfalment a Ginnistan i el seu marit coronats de flors. La familia reial els acullí am molt bon afecte, i els nous reis els prengueren per ministres seus a la terra. «—Deixeu-me a mi l regne de les Parques, — digué l vell rei de la Lluna; — l'extranya caverna ha pujat de la terra al pati del palau; i jo us delitaré am sos espectacles si la petita Fabula m'hi ajuda.» El rei hi assentí, i Fabula féu que sí molt agradosament, i el poble s'alegrà del nou i extrany passatemp. Les Hesperides portaren l'enhorabona llur per l'adveniment al trono i demanaren esser protegides en el llur jardí. El rei les acullí molt bé. I els alegres missatges que seguiren foren innombrables.

»Mentrestant, i sense que ningú se n'adongués, el trono s'havia trasmudat en llit nupcial

magnífic i en el cel d'ell flotava Fenix amb la petita Fabula. El llit era sostingut per darrera per tres cariatides de porfir obscur, i per davant descansava en una esfínx de basalt. El rei abraçà a l'aimada tota roja, i tota la gent seguí l'exemple del rei, abraçant-se i besant-se uns amb altres. No se sentia sinó el dolç anomenar-se i remor de besos. Finalment digué Sofia:

»— La mare es en nosaltres i la seva presència ens farà eternalment benhaurats. Seguiu-nos a la mansió nostra: allí en el temple viurem la vida eternal, servant el misteri del món.

» Fabula, mentrestant, filava diligentment, cantant amb veu molt pura:

El regne etern comença en aquest dia:
la lluita s'ha resolt en pau i amor.
Ja es passat el llarg somni del dolor:
sacerdotesa eterna dels cors ets tu, Sofia.»

SEGONA PART

EL COMPLIMENT

- EL CONVIT, O SIA L'ENTRADA

ASTRALIS

Vaig sentí un jorn d'estiu ma juvenesa
batre la vida per primera volta
en els meus polsos, i esvait l'amor
en les delícies, ja del tot despert,
el dalè de més plena i més profunda
confusió, per moments se m'augmentava.
El plaer es la potencia del meu essè.
Jo soc el punt central, la font sagrada
d'on ve la torrentada dels desitjos,
i aon cada desig torna calmat.
No m'conexeu i em vareu veure néixer...
¿No us recordeu d'aquella nit alegre
com vaig trobar-me a mi mateix en somni
per primera vegada? ¿No us va córrer
la dolça esgarrifança d'una ardencia?
Tot submergit en la dolçor del calzer,
jo feia olor, i en tant la flor tranquila
en l'aire del mati daurat gronxava-s.
Jo era font oculta, suau combat.
Tot fluía entorn meu i jo surava.
Llavors caigué en la flòl primer polsim:
recordeu's d'aquell bés, eixint de taula.
Jo m'anegava en ma dolçor mateixa;

fou com un llamp. La flor va recobrar-se,
tot'ella se refeu movent-se airosa,
i de nou en la terra vaig trobar-me,
cego encara: en els llunys misteriosos
del meu esser, estrelles hi oscilaven;
tot m'era lluny, i jo mateix ressò
del temps passat i de l'avení encara,
mon pensament s'alçava en rapid vol
d'amor, d'enterniment i d'esperança,
passant de l'alt delit i gran consol
a la més dolorosa esgarripança.
Vèiem el món florir desde l'altura,
i els mots d'aquell profeta eren com ales;
jo no era jo, perquè Enric i Matilde
se fonien en una sola imatge.
Jo me n'anava al cel, de nou nascut:
en la terra ma sort complerta estava
per l'instant lluminós que era vingut;
el temps havia ja sos drets perdut
i tot lo manllevat ho retornava.
Apunta l sol del jorn novell:
s'enfosqueix l'altre al davant d'ell;
damunt les runes de l'ahir
brilla admirable esdevenir,
i lo que abans era comú
sembla ara extrany i mal segü.
S'obre l'imperi de l'amor;
a filà s posa son fil d'or
la Poesia; tota cosa
diu sa paraula misteriosa,
i la gran ànima del món
floreix arreu del sí fecon.
I tot am tot ha d'abraçar-se
i posseir-se i madurar-se,
i cada res mostrar-se en totes,
i l'una en l'altra caure a gotes
adalerades, per refer-se
i pendre esment de lo que són.
El món es somni, el somni es món
allò que sembla que ha passat,
se veu venir no començat.

La fantasia es qui disposa ;
a son arbitri tot se posa :
obrint-se aquí, tancant-se allà,
tot es lleu fum que ve i sen va.
I goig i dol, i mort i vida,
s'han fet amics profundament,
i el qui d'amor ferit se sent
no cura més de la ferida.
Tota visió perduda es llaç
que s trenca dolorosament,
i al cor fidel deixa en torment
del terbol món al fer traspas.
Se desfà l cos en plors molt tendres,
la terra es un fossar molt gran,
on, devorat del cremar tant,
el cor hi cau tot ell fet cendres.

El país s'anava alçant sempre més, tornant-se molt trencat i desigual. Les arestes dels puigs s'encreuaven arreu; les gorges esdevenien més fondes i espadades; les penyes treien el cap per tot, i a dretes rengleres escassament cobertes de brossa per damunt els boscos obscurs. El camí corria costa avall, i sols a la fi semblava alçar-se un xic; i, encara que tota la verdor era més fosca que la del pla, les plantes montanyenques mostraven flors bellament acolorides i molt agradoses per llurs formes variades i olors confortantes. L'encontrada semblava del tot solitaria; tot just se sentia al lluny l'esquelleig d'un ramat, i les aigües corrent pel fons. El bosc clapejava les montanyes, convidant a perdre-s en ses espessors fresques i flairoses. Uns quants aucells de presa volaven entre ls cims dels abets centenaris.

Per l'estret viarany que sen pujava montanyes amunt anava un pelegrí fundament pensatiu. Era més de mig-dia i un vent molt fort brun-

zia pel cel blau, portant veus que s'perdién al lluny així com venien. ¿Les duia el vent en son vol del país de l'infantesa o d'algun altre? Eren com tornaveus d'un ressò interior; però el pelegrí no podia arribar a conèixer-les. Havia arribat an aquell punt de les montanyes, on confiava trobar el terme del seu viatge. Però, ¿què dic confiava, si ja no confiava en re? Una engunia horrible, i després la fredor i aixutesa d'una confosa indiferència, l'havien empès a cercar la selvatge desolació de les montanyes; i el gran cançament de la marxa havia sofocat la força del martiri intern: així, estava abatut, però tranquil. Quan s'assegué en una roca i girà ls ulls enrera, encara no havia vist re del camí per ont havia passat. Li semblava que somniés, o que havia somniat, i que ara una immensa magnificència s'obria al davant d'ell. Se li trencà el cor en plors, i hauria volgut desfer-se en llagrimes fins que no restés ni un rastre del seu ésser. Més la fortalesa mateixa del plor va retornar-lo: l'aire serè del cel el penetrà, el món se mostrà de nou als seus sentits, i vells records començaren a parlar-li, aconsolant-lo.

Enllà veia Augsburg am ses torres; lluny en l'horitzó llufa com un mirall el riu gran i misteriós, el bosc immens s'avançava severament consolador vers el pelegrí, i la serra punxaguda s mostrava imponent damunt la plana; i una i altra semblaven dir: «—Ja pots córrer, riu, que no ns fugiras; am tos navis voladors iré seguint-te; te trencaré, i et retindré i copsaré en ma falda. Confia en nosaltres, pelegrí. El riu que nosaltres crearem es també nostre enemic; deixa-l córrer am sa presa: no ns fugirà pas».

El pobre pelegrí pensava en els temps passats

i en ses inefables delícies; però, ¡que n passaven d'esmortuits els bells records! L'ample capell ombrejava un rostre juvenivol, més esblaimat com una flor de la nit. L'aromatica sava de la seva joventut s'havia tornat llagrimes, i la plenitud d'halè pregon sospir, i tots sos bells colors el de les cendres.

A un costat de la pujada li aparegué un frare agenollat sota una vella alsina. «¿Seria l vell capellà del palau?», pensà sense admirar-sen gaire. El frare se li anava tornant gran, gran, monstruós, a mida que ell s'hi acostava; aviat s'adonà de que era una penya solitaria, que damunt d'ella l'arbre hi havia crescut. Fondament commòs abraçà la penya contra'l seu pit am grans plors. «—Ail Que sien veritables ara tes paraules i que la Mare de Déu me faci senyall! Me trobo més abandonat i més miserable! ¿No hi haurà en el meu desert cap sant que m deixi la seva oració? Prega tu per mi, pare estimat, en aquest moment.» Tot pensant ell això, l'arbre començà a estremir-se, la penya ressonà fonament, i, com sortint de sota terra, molt fondes, s'alçaren unes veus clares que cantaven:

Ella era alegre de mena
i de tot altre ignorant:
no sabia que era pena
i extrenyia al pit l'infant.

El besava en les galletes
i sel menjava a petons,
i es desfeia en amoretes
per la flor dels infants.

Les veus semblaven delitar-se a més no poder cantant això, i repetien cada vers am gran com-

placencia. Després tot tornà a restar en silenci, fins que l pelegrí sentí, tot admirat, que de dins de l'arbre algú li deia :

— Si vols cantar-me una cançó amb el teu llaut, veuras sortir una pobra noia. Pren-la i no la deixis. Pensa en mi quan arribis davant de l'emperador: jo m'he triat aquest lloc pera estar-m'hi amb el meu petit. Fes-m'hi fer una casa ben forta i abrigada. El meu fill ha vençut a la mort; no t'enguniis, que jo soc am tu; tu restaras encara un quant temps a la terra; però la noia t consolarà fins que t moris i entris en la nostra pau.

— Es la veu de la Matilde! — exclamà l pelegrí, i caigué de genolls pera fer oració. Llavors, a través de les branques, vingué un llarg raig de llum als seus ulls, i per aquest raig se li mostrà, llunyana, petita, una visió de bellesa meravellosa que nis podia dir am paraules ni pintar-la am colors. Hi havien infinitat de figures molt delicades movent-se en una atmosfera d'alegra i celestial benaventurança; fins les coses inanimades, els gerros, les columnetes, els tapiços, ornaments i tot lo que s'hi veia, no semblava fet amb artifici, sinó com si hagués crescut tot plegat com herba plena de sava. I entre tot això s'hi movien belles figures humanes, fent-se unes amb altres les més grans demostracions d'amor i gracia. A davant de totes hi havia l'estimada del pelegrí, que semblava voler parlar amb ell, però no se la sentia de res; i el pelegrí contemplava am molt d'afany aquella graciosa figura, i com ella, somrienta i amorosa, li feia senyals i se posava la mà sobre l cor. Era una visió infinidament consoladora i confortant, i, després que li hagué desaparegut, el pelegrí

restà encara molt temps en un sant encís. Aquell raig de llum divina li havia tret del cor tot dol i amargor, i se sentia tot purificat i lleuger i am l'esperit lliure i alegre com abans. No li havia restat més que un profon i tranquil dalè amb un ressò de melancolia més pregon encara; però les feres tortures de la soletat, la pena coenta de la perdua immensa, el buid terrible i afollidor, el desmai de tot lo del món, havien passat, i el pelegrí tornava a trobar-se en un món ple de vida i de sentit. La veu i la paraula tornaven a esser viventes en ell, i tot li semblava millor conegut que abans, més profetic; i així la mort li apareixia com una manifestació més alta de la vida, i considerava l seu propi esser fugitiu i mortal amb eterniment serè com una criatura. El passat i l'esdevenir s'havien trobat en ell, unint-se intimament: ell se trobava fòra del present, i estimava al món com un que, estant-ne ja sempre fòra, s'hi trobés com foraster i tingués una estona pera passejar-se per ses boniques estades. S'havia fet fosc, i la terra era a davant d'ell com la vella casa pairal retrobada amb amor després de llarga absència. Molts records se li feren presents; cada pedra, cada arbre, cada altura, se li volia fer de nou conegut; cada cosa era com monument d'antiga historia. El pelegrí prengué l llaut i cantà:

Correu, plors, i correu, flames
de l'amor,
consagrant el lloc on veia
tal visió.
Innumerables voltant-lo
a l'arbre misteriós,
remoregeu com abelles
oracions.

Perquè ell fou qui l'acullia
quan venia,
va servir-li de redós,
i ara ella vol servir-lo,
regalar-lo
en son hort meravellós.

Fins la penya, quan ho veia,
als peus queia
de la Mare celestial ;
fins la pedra s'commovia.
I l'home no ploraria ?
no s'itaria am tot quant val ?

Afligits, aquí acosteu-vos
i postreu-vos :
consolats sereu entorn,
Cap plorant s'entornaria ;
tots direu amb alegria :
nostre dol fou dol d'un jorn.

Murs ben fermes envers l'altura,
oh ventura,
s'alçaran aquí aviat ;
i en els temps de malhaurança
seran part de l'esperança
per tot cor tempestejat.

Mare de Déu i estimada :
de tornada
me n'iré tot aclarit.
Oh tu dolça, oh tu pia !
ets Matilde i ets Maria
i ets el nord del meu sentit.

Séns preguntes inquietes
satisfetes
mes ansies veuré per tu.
De la terra am gran altesa
cantaré la boniquesa
fins que te m' vulgues endò,

Visions noves, visions velles,
meravelles,
no m deixeu el cor tot sol.
Resti eix lloc inoblidable
on la llum santa inefable
fongué el somni del meu dol.

Mentres cantà no s'adonà de res; però, així que alçà ls ulls, vegé allí a la vora, al peu de la penya, una joveneta que'l saludava amistosament com si ja fossin coneguts, i que l'invità a anar amb ella a casa seva, on li tenia l sopar amanit. Tota ella li era agradosa. Li pregà que perdonés encara uns moments, entrà sota l'arbre, guaità a dalt mig-rient dolçament, i versà de sa falda unes roses damunt l'herbei, s'agenollà en silenci un instant, i se tornà a alçar desseguida, enduent-sen al pelegrí, que li preguntà:

- Qui t'ha parlat de mi?
- La nostra mare.
- I qui es la teva mare?
- La Mare de Déu.
- I desde quan ets aquí?
- Desde que vaig venir-hi de la fossa.
- Es dir que ja eres morta?
- I com hauria pogut viure?
- I t'estas tota sola?
- A casa hi ha un home vell, però encara n conec molts més que ja han viscut.
- I t plau estar aprop meu?
- Com que t'estimo!
- De què m coneixes?
- Oh! De molt temps ha; i la meva mare de llavors m'ha parlat sempre de tu.
- Ah! Tens una altra mare?
- Sí; però ve a esser la mateixa.
- Com se diu?

- Maria.
- I qui era l teu pare?
- El Comte d'Hohenzollern.
- Ja l conec.
- Bé l'has de conèixer, si es també l teu pare.
- El meu pare es a Eisenach.
- Tens altres pares.
- I aont anem?
- A casa.

En arribats a una plaça espaiosa ont hi havia algunes torres caigudes entremig de fosses molt fondes. Tendres plantes s'enroscaven entorn de les velles muralles com una corona de joventut entorn d'una testa blanca. La vista penetrava allí en l'immensitat del temps, i, si un se fixava en les pedres grises, en les esquerdes zig-zaguejantes com llamps i les altes figures esgarrifoses, se veien les més dilatades histories concentrades en un breu moment brillant. Així l cel ens mostra ls espais infinits en el seu vestit blau; i el remotissim estol de mons enormes i pesants semblen una argentada lluisor ignocenta com les galtes d'un infant.

Passaren per una vella portalada, i el pelegrí restà molt admirat de trobar-se voltat de plantes de les més extranyes menes, i de com amagat en mig d'aquelles ruïnes pogués haver-hi un jardí tant bell que encisava de veure-l. Al fons hi havia una caseta de pedra nova amb unes grans finestres. Allí trobaren un home vell que a l'ombra d'uns arbustes de fulla molt ampla feia petits bastonets, entrellaçant-ne les vincladices branques. La noia hi portà l pelegrí, dient al vell:

— Aquí teniu l'Enric, del qual tant me preguntaveu.

El vell se girà, i a l'Enric li semblà veure-s al davant d'aquell minaire. Però la noia li digué:

— Aquest es el metge Silvestre.

El metge Silvestre s'alegrà molt de veure-li i li va dir:

— Ha passat molt de temps desde que vaig conèixer al teu pare, jove així mateix que ara tu. Jo llavors vaig posar-me al cap d'ensenyar-li l tresor del passat, i les preuades reliquies d'un món massa aviat desaparegut; perquè vaig veure en ell les senyals d'un gran artista: els seus ulls brillaven del goig d'arribar a esser uns veritables ulls, un instrument creador; el seu rostre demostrava una íntima fortalesa i constància en el treball; però l món present havia posat ja en ell arrels massa fondes, i no volgué atendre a la vocació de la seva naturalesa. El cel rufol de la patria havia fet malber els branquillons més tendres de la noble planta. Fou un bon artesà. Així pera ell l'inspiració no podia esser sinó follia.

— Cert — respongué l'Enric — que tot sovint li havia reparat, pobrel, una quieta melangia. Treballava, treballava sense parar; però s veia que era més per costum que no pas per gust. Semblava com si li manqués quelcom que no bastaven pas a fer-li oblidar ni la pacífica quietut de la casa, ni l benestar que l guany li procurava, ni la satisfacció de veure-s estimat i honorat pels seus compatricis i d'esser demanat el seu consell en tots els afers de la ciutat. Tots els seus coneguts el tenien per un home molt feliç; però no sabien lo desenganyat que estava de la vida, la buidor que sovint trobava en tot lo del món, i com se desitjava la mort; i que si treballava tant era pera distreure-s aquesta engunia i no pas pel gust del guany.

— Lo que més m'extranya — repengué l vell — es com va deixar la vostra educació enterament en mans de la vostra mare, i que anés am tant compte en no ficar-se pera res entre vosaltres i en no inclinar-vos a pendre cap estament. Ja us podeu donar per ben ditxós d'haver pogut fer-vos al vostre albir sense haver hagut de sofrir ni la més petita violència dels vostres pares; perquè lo cert es que la major part dels homes vénen a esser en això com el si-n-queda d'un convit on cadascú ja s'ha servit a mida del gust i la gana.

— Jo no he conegut altra educació que la manera de viure i de pensar que he vist en els meus pares, i després lo que m'ensenyà l capellà del palau. El meu pare, am la seva manera de pensar am fredor i, per lo tant, am fermesa, que li feia veure cada cosa com un bloc de metall que s'havia de treballar amb art, me semblava, emperò, dominat, pot-ser sense ell mateix donar-sen compte, per un pregon temor de Déu i un gran respecte envers les manifestacions més altes i indefinibles de la vida; i això era segurament lo que li feia considerar amb una humil desconfiança de sí mateix la formació de l'home en el noi. Perquè l'infant es un esperit que arriba de fresc de la font infinida; i aquest sentiment de la superioritat de l'infant en lo que toca a les coses supremes, i el pensar que s tracta de tota la direcció a donar a un esser ignocent per tot el temible curs de la seva vida, quan ell ja porta l'impuls del món misteriós, no pertorbat encara per cap influencia terrenal; i, finalment, la simpatia del record de sí mateix en aquells temps meravellosos en que tot el món ens era serè i amable i extrany ensems, i en que

l'esperit de profecia ens era company quasi visible... totes aquestes coses pesaren segurament en el meu pare pera fer-lo tant temorós i modest en sa conducta envers mi.

— Asseiem-nos — digué l vell — en aquest banc de verdor entre flors. Ciana ns avisarà quan el nostre sopar estiga llest; i mentrestant us prego que aneu contant-me quelcom dels vostres primers anys. An els vells ens plau molt sentir parlar dels anys de l'infantesa: pera mi es com la sentor d'una flor que no hagués pogut tornar a olorar desde que era nin. Més, primer de tot, digueu-me què us sembla de la meva soletat i del meu jardí, perquè hi tinc posat el cor, i les flors són mes amigues. De tot lo que veieu no hi ha re que no m sia estimat i que no m'estimi: es com si estés entre ls meus fills, i me fa l'efecte d'esser un arbre vell que de les arrels ne fos rebrotada tota aquesta fresca joventut.

— Oh! Pare benhaurat! — exclamà l'Enric. — El vostre jardí es el món. Les runes són les mares d'aquesta florida germanor: totes aquestes virolades criatures reben la vida de les reliquies del passat. Però si la mort de la mare es la creixença dels fills, ¿restarà l pare plorant eternalment tot sol damunt de la tomba?

Silvestre allargà la mà al jovenet tot plorós i s'alçà pera donar-li unes flors de «no-m'oblidis» tot just obertes, que enllaçà en una branca de xiprer. El vent del vespre movia misteriosament els cims dels abets que hi havia a l'altra part de les ruïnes, i sen sentia la remor confosa. L'Enric amagà l seu rostre plorós en el pit del bon Silvestre, i quan l'alçà de nou l'estel vespertí brillava am tota sa gloria damunt del bosc. Després d'un silenci digué en Silvestre:

—M'hauria agradat veure-us a Eisenach quan hi jugaveu de noi: els vostres pares, l'excelent senyora d'aquell país, els honrats veïns, el bon capellà del palau, devieu fer una bella companyia; les llurs converses degueren obrar en vós ben aviat, sobre tot essent fill únic. I fins els llocs i l'encontrada mels figuro bonics i plens de sentit a més no poder.

— Jo he après a conèixer bé l meu país — féu l'Enric — justament desde que n soc fòra i que n'he vist molts d'altres. Cada planta, cada arbre, cada montanya i altura tenen un horitzó particular i una encontrada, com si hi pertanyessin i tot el seu esser i conformació en fossin il·luminats. Sols l'home i els animals poden anar per tot arreu, i totes les encontrades els són propries. Aixís es que tots plegats fan una gran encontrada universal, un horitzó infinit que influeix en tots ells tant visiblement com l'estreta encontrada particular en les plantes. Per això els homes que han viatjat molt, talment aucells de pas o animals de presa, són assenyalats entre ls altres per un especial enteniment i altres dons meravellosos. Però també s distingeixen entre ells en l'esser més o menys capacitats pera admetre i aprofitar-se de l'influencia d'aquest horitzó universal i de lo que en ell se conté. A molts els manca la necessaria atenció i serenitat pera poder considerar degudament les diferencies entre ls països, i el cop d'ull del conjunt, i pensar-hi després comparant i resumint. Jo ara m'adono tot sovint de com la meva terra comunicà un cert to inesborrable a les meves primeres idees i de com la seva visió ha esdevingut tot un esboç de la meva ànima; i, com més a fons ho considero, més me sembla anar dexifrant

que la sort i l'ànima no són sinó dos noms d'un mateix concepte.

— Certament que en mi també — respongué Silvestre — la viva apariencia d'una encontrada ha sigut lo que ha tingut més força. Mai m'he cançat de considerar-ne sobre tot la variada naturalesa de les plantes. Les plantes són l'expressió més directa d'un terror: cada nova fulla, la singularitat de cada flor, són com un secret que n brota i que, no podent arribar al goig amorós de la paraula, se fa muda i quieta planta. Quan un troba una flor solitaria ¿no es com si tot l'entorn li fos il·luminat, i com si estés a punt d'aixecar-s'hi un vol de paraules? Un hom quasi en plora d'alegria, i de bona gana s'isolaria del món pera incorporar-se am les mans i els peus an aquella terra, posar-hi arrels i mai més no moure-sen. Sobre la sequedat de la terra s'hi ha fet aquesta verda i misteriosa catifa, per cada primavera renovada, i el seu secret llenguatge sols l'aimant pot entendre-l, com el d'aquella flor que diuen de l'Orient; però qui l'entén no s cansa de llegir-lo eternalment, i cada dia hi troba nous significats, noves revelacions encisadores de la natura aimanta. Aquest goig inefable es la misteriosa atracció que té pera mi i recórrer la terra; perquè cada encontrada m revela un secret, i tot camí, vinga d'on vinga, vaja allà on vaja, me n'ofereix de nous.

— Segurament — digué l'Enric — ens hem posat a parlar dels anys de l'infantesa i de la seva formació perquè ns trobavem aquí en el jardí vostre; i una manifestació tant propia de l'infantesa com es el món de les flors ens ha posat, sense adonar-nos-en, en el pensament i en els llavis, el record d'aquella primitiva conei-

xença. El meu pare es també un gran amic de les flors i les millors hores de la seva vida les ha passades en jardins; i com que les flors són imatge dels nois, per això segurament tingué tant bon sentit per les criatures. La rica plenitud de la vida infinida, les grans potencies amagades encara en el temps, la magnificència del món i el pervindre d'or de totes les coses, nosaltres ho veiem molt confós: sols sens mostra més clar i transparent de sentit en la més tendra juvenesa; quan l'amor omnipotent ja actua, però encara no crema; quan no es flama que devora, sinó boira que s fon; quan, per molt forta que sia l'unió de les ànimes, mai es acompanyada d'apetits violents ni de furies destructores com en els animals. Així, en el fons, l'infantesa es lo que està més tocant a la terra; mentre que ls nuvols pot-ser són la semblança d'aquella segona i més alta infantesa del paradís retrobat, i per això ls llurs ruixats són tant benefactors per la terra.

— Segurament — digué en Silvestre — quelcom misteriós tenen els nuvols, i hi ha nuvolades de meravellosa influencia en nosaltres. Sembla que ns tirin i vulguen emportar-sens am llur ombra fresca; i quan la forma llur ens es agradable com si fos un desig exhalat del nostre pit, també la claror que deixen en la terra ens-e sembla llavors la llum millor, i com un presagi de desconeguda i inefable hermosura. Més també hi ha nuvolades ferestegues i pavoroses am les quals tots els horrors de la vella tenebra semblen amenaçar-nos: sembla llavors que l cel no s'hagi de tornar mai més serè, la puresa del blau sembla pera sempre més perduda i un esblaimat color de coure damunt la llisa

negror posa terrible angoixa en tots els cors. I quan després serpegen els llamps destructors i els trons estrepitosos se precipiten darrera d'ells com sarcàstiques riallades, sembla que les sangs sens glacin, i, si no sabem mantenir ben ferma dintre nostre l'alta consciència de la nostra sobirania moral, ens creiem entregats als horrors de l'infern i en mans dels esperits. Això són encara ressons de l'antiga natura inhumana, més també crits de desvetllament d'aquella més alta naturalesa divina que dorm en el fons de la nostra consciència. El mortal s'extremeix en els seus fonaments, però lo immortal comença a brillar am llum més forta i es dona a conèixer a sí mateix.

— Quan serà, doncs, — digué l'Enric, — que en el món no hi haurà més terrors, ni més dolors, ni miseries, ni l mal, en una paraula?

— Quan una sola força hi resti: la força de la consciència; quan la natura s'hagi tornat moral. El mal té una sola causa, que es la feblesa comuna, i aquesta feblesa no es altra cosa que la poca capacitat moral i mancança d'apetit de llibertat.

— Expliqueu-me, doncs, la naturalesa de la consciència.

— Si jo pogués, ja fóra Déu, perquè l'esser-ho consisteix en comprendre la consciència. Podrieu vós explicar-me l'essència de la poesia?

— Allò que es personal no s pot definir.

— Quan menys, doncs, el misteri de la sublim individualitat? Pot explicar-se la musica als sords?

— ¿Seria, doncs, el sentir, una participació en el nou món que ell mateix descobreix? ¿Potser les coses no més s'entenen quan se tenen?

— L'univers se va subdividint sempre en infinitat de mons continguts uns en altres. Tots els sentirs són al cap-d'avall un sol sentir. Un sentir condueix com un món gradualment a un altre món. Però tot té l seu temps i la seva manera, i no més la persona de l'univers es capaç de comprendre la relació del nostre món. Es difícil de dir si nosaltres, desde dins els límits sensitius del nostre cos, podem realment augmentar el nostre món am nous mons, els nostres sentits am nous sentits, o bé si cada increment de la nostra coneixença, cada nova capacitat adquirida, s'han de contar sols com a educació del nostre actual sentit del món.

— Pot-ser amdues vénen a esser una sola i mateixa cosa, — digué l'Enric. — Lo que jo sé ben bé es que la falla es la màquina del meu món actual. Fins la consciencia, aquesta potencia creadora de mons i de sentits, aquest germe de tota personalitat, se m'afigura a mi com l'esperit de la poesia universal, com l'eterna i romantica conjunció dels atzars, tornant la vida total infidament variable.

— Bon pelegrí, — féu en Silvestre, — la consciencia apareix en tota veritable plenitud, en tota veritat perfeta. Cada aptitud o inclinació que s fa creadora pel treball reflexiu es un aspecte, una transformació de la consciencia. Tot lo que sia donar forma condueix an això que no sen pot dir sinó llibertat, entenent-la no com un concepte, sinó com el fonament creador de tot esser. Aquesta llibertat es mestria. El mestre aplica la força lliure a un determinat disseny i premeditades conseqüencies. La materia del seu art no l lliga ni l domina, sinó que, al contrari d'aquesta llibertat omnipotenta,

aquesta mestria i senyoriu es justament l'essència, l'impuls, de la consciència. En ella s manifesta l caracter sagrat, l'acció immediata de la personalitat, i cada acte del mestre, es anunciació d'aquell món superior, senzill, inconfós... es paraula de Déu.

— Així, doncs, també allò de que algun temps sen deia etica, me sembla, ¿era no més que la religió com a ciencia, que propriament sen diu teologia? ¿no més una ordenació de lleis, que era al culte de la divinitat lo que la natura es a Déu mateix? ¿una construcció de paraules, un seguit de pensaments, que ve a indicar, a mostrar, a representar en un cert grau de formació l món suprasensible? ¿es dir, la religió proporcionada a l'enteniment i al judici? ¿la regla, la llei de solució i determinació de totes les relacions possibles d'un esser personal?

— Sia com sia, — féu en Silvestre, — el mitjançer innat de cada home es la consciència, que ve a representar Déu en la terra, i aixís es en molts lo suprem i definitiu. Més la ciencia que fins ara mateix s'anomenava etica o moral, ¡quant lluny estava encara de la pura forma d'aquesta idea sublim i personal que tot ho comprèn! La consciència es la propria essencia de l'home en plena transfiguració, es el diví home originari. Es dir, no s pot dir que sia això ni allò, perquè l seu regne no es el de les definicions, ni s compon d'aquestes o aquelles virtuts parcials. Hi ha una sola virtut per la qual la pura voluntat se determina i elegeix immediatament en l'instant de la separació. Resideix en la viventa individualitat personal, i anima la delicada alegoria del cos humà, i té l poder de posar tots els membres espirituals en la seva activitat veritable.

— Oh! Mon excelent pare, — exclamà l'Enric interrompent-lo, — am quin delit me sento inundat per la llum de les vostres paraules! Així l veritable esperit de la falla es una amable disfrega de l'esperit de la virtut, i l'esperit mateix de l'art subaltern de poesia es l'excitació de la més propria i suprema essencia. Entre una veritable poesia i una noble acció hi ha una identitat meravellosa. La consciencia ociosa en un medi llis i sense contradicció se torna encadenament de paraules i falla de totès les coses. Aquest món originari es el palau del poeta, i la seva virtut està en les seves terrenals accions i influencies; i així com aquesta virtut es la divinitat actuant directament en els homes, el meravellos reflecte del món superior, així mateix es la falla. ¡Am quina confiança pot, doncs, el poeta, seguir els dictats de la seva inspiració, i també, si té un més alt sentit de lo sobrenatural, perseguir superiors realitats, i abandonar-se a la seva vocació amb infantil senzillesa! També en ell se fa sentir l'alta veu de l'Univers, que crida am mots encisadors envers uns altres mons més joiosos i de més bon conèixer. L'inspiració es a la falla lo que la religió es a la virtut; i així com en la Sagrada Escripura s'hi conté l'història de la revelació, així en la falla s'hi manifesta la vida d'un món superior en variada i admirable poesia. Falla i Història van intimament ajuntades pels més intrincats viarany i am les més extranyes apariencies, i la Biblia i la Mitologia són constelacions que recorren la mateixa orbita.

— Parleu molt bé, — digué en Silvestre, — i ara us serà de bon compendre que tota la natura subsisteix i subsistirà més cada dia sols per

virtut espiritual; per l'esperit, que es la llum interna terrenal que tot ho vivifica i ilumina. Desde dalt del cel estelat fins a l'espès herbei del prat florit, tot es mantingut per aquest esperit i per ell enllaçat am nosaltres i fet comprensible, i per ell el curs desconegut de l'infinita evolució de la natura conduit envers la seva transfiguració lluminosa.

— Oh! Sí! I vós ja m'haveu mostrat ben bellament enllaçades virtut i religió. Tot lo comprès dins de l'experiencia i activitat terrenals forma part de la nostra consciencia, que uneix aquest món amb altres mons superiors. I en el més alt sentir neix la religió; i lo que abans ens semblava una necessitat incomprendible de la nostra més íntima naturalesa, sens torna un món ben naturalment nostre, meravellós, infinidament variat i completament deslliurador; una inefable i profunda comunió dels sants en Déu; una claríssima i deíficant presència de l'Esser omnipersonal, o bé del seu voler, del seu amor, en lo més profon del nostre Jo.

— L'ignocencia del vostre cor us fa profeta, — respongué en Silvestre. — A vós tot se us farà inteligible: el món i la seva historia se us torna sagrada escriptura, perquè en la sagrada escriptura teniu el gran exemple de com explicar l'univers en senzilles histories i paraules, si no directament, mitjançant el desvetllament i activitat dels vostres més alts sentits. El meu tracte am la natura m'ha conduit al mateix punt on vós haveu sigut portat per l'encís i l'inspiració del llenguatge. L'art i l'historya m'ensenyaren a conèixer la natura. Els meus pares habitaven la Sicilia, no molt lluny de la famosa montanya de l'Etna, en una bona casa de construcció

antiga ombrejada per l'espessor d'uns castanyers molt vells en la costa rocosa del mar, i am la boniquesa d'un jardí de plantes molt variades tot entorn. Allà a la vora hi havia moltes barraques habitades per pescadors, pastors i vinyetaires. Les nostres estades i els cellers estaven ben proveïts de tot allò que puga mantenir i ennobrir la vida, i els mobles i demés de la casa era molt ben treballat i pera complaure fins el més delicat dels sentits. Tampoc ens mancaven per això circumstancies i variats accidents que, tot passant-los i exercitant-nos en ells, realçaven nostre esperit per damunt de la rutina de nostra vida ordinària, i semblaven prometre-li i disposar-lo a gaudir-se en bona mesura de tota la seva pròpia i completa naturalesa. Allí haurieu vist estatuës de marbre, gerros am figurades histories tot voltant, i figuretes més fines i delicades, i una pila d'altres objectes que restaren d'uns temps passats i molt millors. També teniem una pila de pergamins vells am llargues fileres de lletres bellament fetes que contaven les histories, els coneixements, les idees i la poesia del passat. La fama del meu pare, que era molt gran com astroleg, el portava a moltes visites i investigacions fins a molt llunyes terres; i com que la previsió del pervenir sempre ha sigut pels homes un do molt preuat, li pagaven molt bé ses respostes, i amb els presents que li feien ne tenia de sobres pera fer una vida cada dia més ampla i regalada...

EPILEC

Aquí s'aturà la ploma den Novalis, paral·lisada per la mort. L'obra ha restat manca de la part que havia d'esser més lluminosa. Perquè aquesta segona part, de la qual havem llegit tot just el començament, era — ja ho diu el seu titol — la que havia de donar sentit a la primera i a l'obra sencera, que venia a esser tota ella una alegoria de la vida, subtil i infantil ensems, com el seu autor.

Així ns ho deixa endevinar la noticia que n donà en Lluís Tieck, el gran amic de l'Hardenberg i confident dels seus pensaments i projectes, fonamentant-la en lo que ell li havia dit d'aquesta obra i am lo que s trobà apuntat de lo que havia d'esser la seva continuació.

Segons en Tieck, doncs, el sentit d'aquesta segona part es: que al poeta que ha arribat a comprendre am justesa l'essencia del seu art, ja res pot semblar-li extrany ni contradictori;

tots els enigmes li són resolts; per la màgica de la fantasia pot enllaçar tots els temps i tots els llocs entre sí; els miracles desapareixen per ell, perquè tot se li torna miracle.

Aquest es el pensament del llibre; i on se troben més ardits aquells entrelaçaments es en la rondalla am que acaba la primera part. Allí són aixecades totes les barreres que historicament separen unes epoques d'altres i fan contradictories les civilitzacions.

Aquesta rondalla volia l'autor que fos el pas de la primera a la segona part, on la narració fluctua continuadament entre lo ordinari i lo meravellós, que s completen i s'aclareixen mutualment. L'esperit que diu els versos del proleg havia de parlar en cada capítol mantenint aquest mateix to, aquest meravellós aspecte de les coses: aixís el món invisible restava eternalment enllaçat amb el visible. Aquest esperit parlant era la Poesia mateixa, però també representava l'home sideral nascut d'Enric i de Matilde.

En la següent poesia, que també hauria tingut el seu lloc en aquesta novela, deixà ben insinuat l'autor l'intim esperit dels seus llibres:

Quan l'esser de les criatures
no s digui am xifres ni am figures,
i el cant i el bés facin els llavis
més savis que ls de tots els savis;
quan tot el món se senti viure
lliure en el sí del propi viure;
quan llum i ombra, tot plegat,
facin la vera claredat,

i eterna historia del món sia
la que ha dictat la poesia;
llavors tot l'esser fals quedarà fos
al davant d'un sol mot misteriós.

En quant als personatges d'aquesta segona part, sembla, segons diu en Tieck, que el jardiner que té am l'Enric aquella última conversa es el vell mateix que allà prop de Roma acullí una nit a l'Ofterdingen pare. La noia que s diu Ciana, no es filla seva, sinó del Comte de Hohenzollern, vinguda molt petita d'Orient, però no podent mai oblidar-sen. Ha viscut d'una manera extranya en les montanyes on la crià sa mare, morta ara ja. També hi perdé aviat un germà; i ella mateixa s vegé en la sepultura, d'on per extranyes arts la salvà un metge vell. Ella es alegra i amable de mena i molt familiarisada am lo meravellós. Envia l'Enric a un monastir molt llunyà ont els monjos vénen a esser com una colonia d'esperits: són els sacerdots del foc sagrat en els cors joves. Allí tot esdevé místic, magic. L'Enric sent el cant llunyà dels frares, i té una visió dins de la capella. Parla de la mort i de la magica amb un monjo vell, i té pressentiments de la mort i de la pedra filosofal; visita l jardí del convent i el cementiri; i aquí ve aquella famosa poesia dels morts:

Oh! Les festes suaus nostres,
nostres jardins, nostres cambres,
nostre parament de casa,
nostra hisenda gran com es!

Cada dia hi ha nous hostes,
tard o d'hora tots hi arriben,
i en la llar hi crema sempre
una nova vida més.

Les gerretes primoroses,
algun jorn molles de llagrimes,
añells d'or, esperons, glavis,
són nostre tresor;
i sabem en fosques coves
gran aplec de joieria.
Quin avar no s cançaria
de comptar tant d'or?

Fills d'edats les més remotes,
heroes de temps confosos,
amb esprits gegants dels astres
ben acompanyats;
dolces dones, austers mestres,
tendres nins i vells decrepits,
aquí tots a la rodona
s'estan assentats.

No hi ha aquí ningú que s queixi,
ni ningú que vulga anar-sen,
si una sola volta a taula
seu en sense esglai;
aquí no s senten més llastimes,
ni s'hi veuen més ferides,
ni s'hi han d'aixugar llagrimes,
i l'arena del rellotge
no s'acaba mai.

Submergit en la grandesa,
penetrat de la dolçura,
nostre cor veu el cel sempre
sense un nuvol, blau.
Voleiantes vestidures
sobre prats en primavera
sens enduen ont es l'aire
sempre tebi, suau.

Mitges nits plenes d'encisos,
cercle mut d'obscures forces,
pler dels jocs misteriosos,
sols nosaltres vos sabem ;
sols nosaltres en l'altura
som a punt de caure a terra
a torrents, o a gotes
si en rosades ens desfem.

No ns fou prou amor la vida,
i ara am joia més profunda
els torrents de l'existència
van de cor a cor ;
se barregen i es separen
i, enfortint el cor, hi lluiten,
i eixa lluita es la més alta
vida de l'amor.

Sols sentim el dolç mormuri
dels desitjos temorosos ;
sols mirem en ulls estatics ;
sols tastem el bés ;
tota cosa, sols tocant-la,
ja sens torna ardor i aroma,
ja sens torna pit tendrissim
en amor encès.

Sempre es nou i mai s'atura
el desig de l'abraçada,
d'esser una sola cosa
am l'aimant profundament ;
de rendir-se i no negar-se,
d'un en l'altre consumir-se,
de nodrir-se l'un de l'altre,
l'un de l'altre solament.

En amor i en alta joia
submergits estem per sempre
desde que l'ardència impura
del món sens fongué ;
desde que s cobrí la pira,

desde que s'alça la flama,
i nostra mortal presència
desaparegué.

Tot l'encís de les memòries,
suau passió de l'anyorança,
ens penetren i temperen
nostres purs ardors;
hi ha ferides que no s curen,
i una divina tristesa
viu en nostre cor, desfent-nos
en torrent de plors.

I ens du aqueixa torrentada
de manera misteriosa,
per la mar de l'existència,
cap a Déu endins;
i del cor diví ns retorna
altra volta a nostra estada,
i l'esprit d'anhel altíssim
viu en nostres remolins.

Oh! Llenceu vostres cadenes
de rubins i d'esmeragdes,
i els joiells de tota mena
brill i dring tant sols;
del profon abim de l'ona,
dels fossars i de les runes,
una rosa a cada galta,
aixecueu els vols.

Ai! Si ls homes sapiguessin
com estem en les llurs coses,
com vivim en aquest viure
del que plora i del que riu,
quant alegres se n'irien
de la palida existència!
Més el temps ja passa prompte.
Au, germans, veniu!

Ajudeu-ns contra la terra,

que la mort poguem entendre,
que entenguem el mot de vida;
gireu's tots plegats.
Terra, minva ton imperi,
ton brill manllevat s'apaga,
la nostra victòria es proxima,
tos jorns són passats.

Després d'això, segons en Tieck, havia de començar tot un altre aspecte. Del fons mateix d'aqueixes escenes de mort n'havia de brollar una vida més alta. Llavors el llibre hauria tornat dramàtic, trencat de tant en tant pel tòpic que hauria enllaçat i explicat les escenes.

L'Enric se troba sobtadament general d'un exèrcit en aquella Itàlia mig-èval destruïda per les discordies. Se pinta la guerra amb colors de poesia. L'exèrcit s'apodera d'una ciutat enemiga. Episodi de l'amor d'un noble pisà amb una noia florentina. Cants de guerra. «La guerra — tenia anotat en Novalis — es cosa noble, filosòfica i humana» Esperit de cavalleries. Torneigs. Esperit de la melancòlia baquica. Els homes s'han de matar entre sí mateixos: això es més noble que caure sota el cop de la sort. Els homes cercant la mort. L'honor i la fama són vida i goig del guerrer. El guerrer viu com ombra en la mort. El goig de la mort es esperit del guerrer. La terra es estada natural de la guerra. En la terra hi ha d'haver guerra. A Pisa troba l'Enric el fill de l'emperador Frederic II, i es fan molt amics. També va a Loreto. I aquí apareixen els *Marienlieder*, o sia

CANTS A MARIA

El qui un sol cop vos ha mirat,
 mare, ja esclau no es del pecat,
 ni pot patir d'altre torment
 que, lluny de Vós, l'anyorament:
 ha d'estimà-us eternalment.
 De vostres gracies el record
 en l'ànima li resta com el més gran tresor.

Lo que us estimo ja ho sabeu,
 i lo que m cal prou que ho veieu.
 Feu-me sentir vostra dolçor!
 Deu-me senyal del vostre amor!
 Jo visc en Vós: feu-vos senti
 Vós un instant al menys en mi!

Quantes vegades somniant,
 Mare, us he vist bella am l'Infant:
 el Jesuset, vers mi piedós,
 volia prou jugar tots dos;
 mes Vós, alçant l'esguard, al punt
 vos l'emportaveu cel amunt.

Jo què us he fet, pobre de mi?
 Si he obrat mal, volgueu-m'ho di.
 Que no us haig pas de fer saber
 quant vostre soc tot jo sencer.
 Reina, agafeu-me ara pel mot:
 preneu-me cor, sentits i vida i tot.

Els altars vostres que no són
 el meu refugi anant pel món?
 ¿Les vostres gracies no he acceptat
 am la més gran humilitat
 de tants anys ha, que, essent petit,
 ja m'alletava en vostre pit?

En aquells dies més d'un cop,
 Mare, us he vist de ben aprop.
 El vostre Fill dava-m les mans

com fan trobant-se dos germans;
i Vós mig-rèieu fent-me un bés.
Temps benhaurat! Més, ara, ont es?

Ara es ben lluny: ja fa molts anys
que l dol i el greu me són companys;
corro pel món esma-perdut.
Ont ets, camí de la salut?
De vostres faldes, somicant,
me penjaré com un infant.

Si sols un nin vos pot mirar,
si sols al nin heu d'ajudar,
¡prou, del camí que vaig seguint!
Desfeu-me ls anys, torneu-me nin!
Perquè l'amor, la fe d'infant,
d'aquell temps d'or que us els he anat servant.

II

Maria, he vist moltes pintures
que de ta imatge volen fer record,
més en cap he sabut trobar-t'hi
tal com t'he vist al fondo del meu cor.

Que de llavors tot lo món me sembla
un terbolí que passa somniat,
mentres en l'ànima m'hi brilla
un cel am serenor d'eternitat.

Llençat per una tempesta a les platges gregues, el poeta sent l'ànima invadida pel món antic am sos heroes i sos tresors artístics: ne comprèn el sentit, se li fa present, i enraona allí de la moral, la política i la mitologia antigues.

D'allí va a l'Orient, que tant l'havia atret ja de petit. Visita Jerusalem; passa per una

pila d'aventures en el desert, i hi troba la família de la donzella oriental que conegué en son primer viatge. Aprèn la vida nomada, rondalles persiques...

Sembla que entremig de tot això i altres coses de tota mena (lo grec, lo oriental, lo bíblic, lo indi, lo cristià, lo septentrional, etc.) havia d'aparèixer sovint, com pensament dominant de tota l'obra, el record de la *flor blava*.

Després d'alguns passos de les Creuades i de la vida en la mar, l'Enric arribava a Roma, embebent-se en la seva gran historia.

Satisfet am tot lo que ha après, s'entorna a l'Alemanya. Troba encara l seu avi i en Klingsohr i enraona amb ells. Després sen va a la cort de l'emperador Frederic. Aquí en Novalis hauria fet una gran presentació d'aquella cort com centre del món, i com centre d'aquest centre l'emperador; i hauria explicat el sentit de l'història i del caracter alemanys. L'Enric hauria parlat am l'emperador d'imperi i de l'art de governar, i misteriosament de l'America i de les Indies. Hauria presentat l'Emperador Mistic, i hauria tractat del llibre *De tribus impostoribus*.

Després d'haver experimentat i estudiat de nou, però en molt més gran manera que en la primera part, la Natura, la Vida i la Mort, la Guerra, l'Orient, l'Història i la Poesia, retorna l'Enric al seu esperit com a la més antiga patria. De la comprensió del món i de si

mateix neix el dalè de la transfiguració: la meravellosa rondalla reveladora del món s'acosta, perquè el cor ja es obert de bat a bat a la seva comprensió.

Aquell cant de tensó, avui ben poc intel·ligible, dels historics personatges Enric d'Ofterdingen i Klingsohr, amb altres poetes, que s troba en la vella col·lecció dels Minnesänger (lirics alemanys dels segles XIIe i XIIIe), en Novalis volia transformar-lo en una altra mena de lluita poètica, en uns Cants de Religió i d'Irreligió en els quals haurien lluitat el principi del bé i el principi del mal, i el món visible hauria sigut contraposat a l'invisible. Una nota deixada per l'autor referent an aquest punt diu: «Els poetes, en llur entusiasme per la mort, lluiten amb ubriaguesa baquica». Les ciències esdevenen poetisades. Són cantades les plantes indians, i es donada una nova interpretació de la mitologia de la India.

I aquest es l'últim acte de l'Enric en la terra i el pas envers la seva pròpia transfiguració. Es la solució de tota l'obra, el *Compliment* o realització de la faula am que acaba la primera part. Tot es aclarit i complet de la manera més natural i sobrenatural ensems: la separació entre la faula i la veritat, el passat i el present, es destruïda; fe, fantasia i poesia resumeixen el món interior.

L'Enric arriba al país de Sofia, es dir, a una naturalesa alegòrica de com podia esser la d'ella, després d'haver parlat amb en Kling-

sohr de certs pressentiments i senyals desvetllats per una vella cançó que sent cantar casualment, en la qual se parla d'una aigua profunda en un lloc amagat. Aquest cant li desvetlla records per molt temps oblidats: sen va cap a l'aigua aquella i troba una claueta d'or que una vegada li havia robat un corb i que mai més havia pogut trobar. Aquesta claueta li havia donada un vell, poc després de la mort de la Matilde, dient-li que havia de portar-la a l'emperador, que li diria lo que n'havia de fer. L'Enric sen va a trobar l'emperador, que l'acull am molta alegria i li dona un escrit molt antic que diu que ha d'esser llegit per l'home que li porti una clau d'or, i que aquest home trobarà en un indret amagat un antic talisman consistent en un carboncle pera la corona imperial, ont hi ha deixat buid el lloc que aquesta pedra ha d'ocupar. Segons les indicacions de l'escrit sobre l recondit indret, l'Enric se n'hi va, i pel camí d'una montanya troba aquell extranger que tant an ell com an els seus pares els havia contat lo de la *flor blava*, i ara li parla del Compliment. S'endinsa en la montanya i Ciana l segueix fidelment.

Aviat arriba an aquell meravellós país ont així l'aire com l'aigua, les flors i les besties, són molt diferents de com els veiem entre nosaltres, i de sobte la narració s torna drama. Heus-en-aquí algunes anotacions que n deixà en Novalis: «Homes, animals,

plantes, pedres i àstres, elements, sons i colors, se reuneixen com una família, se parlen i actuen com essers d'una mateixa especie. Les flors i les besties parlen dels homes. El món de la faula esdevé enterament visible, i el món real es vist com faula».

L'Enric troba la *flor blava*: es la Matilde, que dorm i té l carboncle a la mà; una nena, filla d'amdós, asseguda al peu d'un llit de morts, el rejuveneix. «Aquesta criatura—deia en Novalis—es el món originari, el temps d'or de la fi. Aquí l cristianisme s reconcilla amb el paganisme. Les histories d'Orfeu, de Psyché i altres són cantades de nou.»

L'Enric cull la *flor blava* i desencanta la Matilde; però la torna a perdre i el dolor el torna pedra. «Edda—deia també en Novalis—(que es lo mateix que la *flor blava*, que la jove oriental i que Matilde) es sacrificada en la pedra, que s torna un arbre sonor. Ciana abat l'arbre i se crema junt amb ell, que s torna un anyell d'or. Edda (Matilde) ha de sacrificar-lo i llavors torna a esser un home i viu feliç am la Matilde, que es també Ciana i l'oriental.

Se fa la gran festa del cor. Tot lo passat era mort, somni i a l'ultim el desvetllament. En Klingsohr reapareix com rei d'Atlantida. La mare de l'Enric es la fantasia, el pare l seny, Schwaning es el rei de la Lluna, el miner es l'Antiquari i també Ferro. Artur es l'emperador Frederic. També reapareixen el Comte

d'Hohenzollern i els marxants. Tot se fa alegoria. Ciana porta la pedra a l'emperador. L'Enric es el poeta de la rondalla que li contaren els marxants.

Però aquell país de benhaurança pateix encara d'un encantament, sotmès com està als canvis dels temps de l'any. Llavors l'Enric destrueix l'imperi del Sol. Així l'obra havia d'acabar amb un gran poema, *Les noces dels temps de l'any*, del qual no més deixà en Novalis escrit el començament. Heus-el-aquí:

Pensatiu està l rei. Pensa en el somni
d'aquella nit, i en la rondalla encara
de la meravellosa flor, i en lo profetic
del poderós amor que l penetrava.
De l'hoste que tot just partit se n'era,
li sembla senti encara les paraules,
i veu anà i vení aquell raig de lluna
per la finestra tota ressonanta
dels cops del vent, mentre ell se consumia
en l'ardència que l pit li arborava.
— Edda, — digué, — ¿quin es el desig intim
del cor aimant, i son dolò inefable?
Diga-ho, perquè ara que l poder es nostre
i el temps es arribat, volem complaure-l.
— Oh! Fes que ls temps més enemics no s sien.
passat i esdeveni al present enllaça:
hivern, estiu, tardor i primavera
sia tot hu; i en pau aparellades
se trobin senectut i juvenesa,
formant una edat sola, suau i gaia.
Llavors, bon espòs, bé podrà dir-se
que la font dels dolors s'es estroncada
i que l cor ha alcançat tots sos desitjos. —
Així parlà la reina; va abraçar-la
tot amorós el rei, bo i responent-li:
— Ara tu has dit la celestial paraula

que de tant temps a flor dels llavis era
de tants; però ls teus l'han dita pura i clara.
Que portin desseguida la carroça
i aquí durem els temps de l'any i els altres. —

Llavors se n'haurien anat cap al sol a cercar primer el dia i després la nit. Cap al nord haurien trobat l'hivern, al sud l'estiu, a orient la primavera i a ponent la tardor. Després haurien captivat la joventut i la vellesa, el passat i l'esdevenir.

Tieck acaba amb aquestes paraules: «Això es lo que he pogut treure dels meus records i de les notes trobades. L'acabament de tota aquesta gran tasca que en Novalis s'havia assenyalat, hauria constituit un monument immortal d'una nova poesia. Ben segur que a molts els dolrà, com a mi, que hagi restat així fragmentaria aquesta obra. Més, tal com està, no pot menys d'esser contemplada amb la melancolia amb que un veuria fet troços un quadro den Rafael o den Correggio».

TAULA

	<u>Pags.</u>
Proleg	5

PRIMERA PART

L'ESPERA

Dedicatoria	23
Capitol I	25
Capitol II	36
Capitol III.	50
Capitol IV.	71
Capitol V	83
Capitol VI.	113
Capitol VII	134
Capitol VIII	142
Capitol IX.	151

SEGONA PART

EL COMPLIMENT

El convit, o sia l'entrada	187
Epilec	209